Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

ANDERSENIANA

VOL. III

H. C. ANDERSEN

TRE UFULDFØRTE HISTORISKE DIGTNINGE

VED

TAGE HØEG

LEVIN & MUNKSGAARDS FORLAG
EJNAR MUNKSGAARD
KØBENHAVN · 1935

ANDERSENIANA

UDGIVET AF

H. C. ANDERSEN SAMFUNDET

UNDER REDAKTION AF

Museumsinspektør *CHR. M. K. PETERSEN*
H. C. ANDERSENS HUS, ODENSE

VOL. III

H. C. ANDERSEN

TRE UFULDFØRTE HISTORISKE DIGTNINGE

VED

TAGE HØEG

LEVIN & MUNKSGAARDS FORLAG
EJNAR MUNKSGAARD
KØBENHAVN 1935

H. C. ANDERSEN

TRE UFULDFØRTE HISTORISKE DIGTNINGE

VED

TAGE HØEG

LEVIN & MUNKSGAARDS FORLAG
EJNAR MUNKSGAARD
KØBENHAVN · 1935

I nogle af H. C. Andersens første Bøger — særlig *Fodrejse fra Frederiksholms Kanal til Østpynten af Amager* (1829) og *Skyggebilleder af en Reise til Harzen, det sachsiske Schweitz etc.* (1831) — kan man iagttage, hvorledes de Evner, han senere lagde for Dagen som Eventyrfortæller og Rejsebogsforfatter, gradvis udviklede sig; en tilsvarende Betydning for hans Romanproduktion har de Smaastykker, som i det følgende trykkes for første Gang.

Det er lige saa forstaaeligt som beklageligt, at Andersens Eventyr har sat hans Romaner i Skygge. Selv følte han i Samklang med sin Tids Anskuelser Trang til at anvende et saa stort Antal af de litterære Genrer som muligt. Romantikken fremhævede den dybe Sammenhæng mellem Poesiens forskellige Grene, og heraf fulgte Uvilje mod enhver Form for Specialisering; i Forbindelse med denne Tankegang stod Andersens kendte Irritation over at blive opfattet kun som Eventyrdigter, skønt den er blevet betragtet som et Vidnesbyrd om, at han i Virkeligheden ikke kunde lide Børn. Endnu inden han i Skolen havde lært at stave nogenlunde korrekt, havde han forsøgt sig i Lyrikken, Tragedien og den historiske Novelle. Som Barn af sin Tid dyrkede han til at begynde med de store Kompositioner og sejlede den Sejlads „med sorte Sejl i Tragediens Blod", der skal være nødvendig for selv den hyggeligste Lyriker. Stoffet til sine Tragedier tog han fra den nordiske Oldtid, den tyske Middelalder og fynske Folkesagn, og han søgte efter Evne at anvende dertil sva-

rende Stilformer. Hans ældste historiske Novelle *Gjenfærdet ved Palnatokes Grav* (1822) er en barnlig Sammenblanding af Hjemstavnsdigtning, tysk Romantik og Walter Scotts Romanteknik. Andersen var fra første Færd virksom paa alle de Omraader af Poesien, han kendte; og denne Alsidighed kom ogsaa til at præge hans Manddomsdigtning.

Medens han selv fik udgivet et Udvalg af sine første umodne Poesier i en lille Bog *Ungdoms Forsøg* fra 1822, har det meste af, hvad han skrev i Skoletiden (1822—1826), hidtil kun foreligget i Manuskript. Blot de to Hæfter lyriske Digte, der stammer fra den Tid, er brudstykkevis trykt forskellige Steder. Andersens nære Ven Livet igennem Edvard Collin er Skyld i, at hans Optegnelser fra Skoletiden ikke er gaaet tabt; de findes nu i den Samling paa Det kongelige Bibliotek, som bærer Collins Navn.

De her meddelte Manuskripter er ganske velbevarede. *Sorøe Gang* bestaar kun af fire Sider, hvoraf endda blot 2½ er beskrevet; der har altsaa aldrig været skrevet mere end det foreliggende. *Fragmentet fra 1824—25* er et nogenlunde sammenhængende Hæfte; men Begyndelsen og et Afsnit i Midten er forsvundet. Manuskriptet til *Christian den Andens Dverg* er et Hæfte af gulligt Papir, ind i hvilket der er syet ni blaalige Blade. Endvidere findes der et løst Ark, der giver Indledningen i en noget kortere Form og aabenbart er et kasseret Udkast. Hvorvidt Andersen har skrevet mere end det bevarede af de to historiske Romaner, lader sig ikke med Sikkerhed afgøre nu; det er dog ret sandsynligt. *Sorøe Gang* virker saa umodent, at Affattelsestiden maa sættes til kort efter Ankomsten til Slagelse. Det ældre Fragment kan man ved Hjælp af Dagbogen bestemt datere til Aarene 1824 og 25. *Christian den Andens Dverg* er derimod skrevet i Begyndelsen af Trediverne, altsaa paa et Tidspunkt, da Andersen var en kendt Digter, og faa Aar, før han i *Im-*

provisatoren udfoldede sine bedste Evner som Romanforfatter.

De tre Bidrag tjener saaledes til at belyse det meste af den Periode, i hvilken Andersens egentlige Udvikling foregik. *Sorøe Gang* og det ældre Romanfragment underbygger en anden Opfattelse af, hvordan Andersen var i Skoletiden, end den, han selv har fremsat i sine to Selvbiografier: en vanskelig og overspændt Natur har han været; der var en gabende Kløft mellem hans Hensigter og Evner. Hvis man kan tale om, at han i sin første Produktion indtog noget litterært Standpunkt, maa dette betegnes som en naiv Tilslutning til de Elementer i Romantikken, der nu forekommer os at være dens Udskejelser: Misbruget af det overnaturlige og Sammendyngningen af alle Slags Rædsler. I Datidens Underholdningsblade bestod en overvældende Mængde af Stoffet af saadanne „romantiske" Produkter, og Andersen har med lige saa stor Begejstring som Flertallet af Læserne slugt dem. Allerede i sine Tragedier var han med Hensyn til det gruopvækkende naaet op paa Højde med sine Forbilleder.

I Slutningen af det ældre Romanfragment dominerer Rædselsromantikken endnu, hvad der kan tages som et Vidnesbyrd om, at Andersen var kørt træt, for fra først af havde han anlagt denne Digtning paa en sundere Basis. Begyndelsen af Romanen viser tydeligt hans Tilslutning til Walter Scott. Dennes Indflydelse var ganske vist — som nævnt — allerede kendelig i *Gjenfærdet*; men her var den scottske Anskuelsesform endnu kun i meget ringe Grad trængt igennem. Nu kan Scotts Indflydelse ikke alene mærkes i visse ydre Træk, men ogsaa i hele Opfattelsen af Fortiden og i den Maade, Handlingen er opbygget paa. Saaledes staar da de to her foreliggende Romanbrudstykker tilbage som den eneste paalidelige Maalestok for Scotts Indflydelse, hvis Eftervirkninger kan spores i nogle af Andersens bedste Arbej-

der, og kun gennem dem erkendes hans Betydning for Andersens Udvikling jævnsides med Hoffmanns og Heines.

Scott var i 1820erne maaske den mest læste udenlandske Forfatter herhjemme; hans Bøger havde en lige saa stor Succes som den, Andersen drømte om at faa; alene det var Grund nok for Andersen til at efterligne hans Form. Man kan dog ogsaa paapege en mere ideal Bevæggrund: Scotts Opfattelse af Fortiden var meget realistisk set paa Baggrund af Romantikkens Drømmerier om svundne Tiders Herlighed. Denne realistiske Tendens støttedes nu for Andersens Vedkommende af den litterære Situation herhjemme i Slutningen af Tyverne og de første Aar af Trediverne. En lang Række af Tidens Digtere vendte sig fra Romantikkens Stofløshed og fandt deres Emner i Hverdagens Danmark; det, Andersen omkring 1830 forsøgte, var at give den historiske Roman et tilsvarende Præg af Ædruelighed i Modsætning til Ingemanns romantiske Omarbejdelse af de historiske Kendsgerninger. Men idet Andersen samtidig bevarede vigtige Sider af den romantiske Tankegang, opstod der hos ham en Forening af Romantik og Realisme, som havde alle Betingelser for at virke velgørende paa Eftertiden. I *Christian den Andens Dverg* forsmaar han alt det grove i Romantikken: Spøgeri, Varsler, Rædsler o. s. v.; og Overtroen, som Romantikerne havde dyrket som et Udtryk for Folkets primitive poetiske Sans, behandles rationalistisk; paa den anden Side bevarer han Romantikkens Totalopfattelse af Tilværelsen, han vil opfatte og reproducere de svundne Tiders Aand. Tendensen er ikke som i Ingemanns Romaner nationalistisk, overhovedet ikke fortidsforherligende, snarere bruges Fortiden til at oplyse Nutidens Fortræffelighed med. Med størst Held i Almueskildringerne søger Andersen at give et efter Omstændighederne korrekt Billede af Hverdagens Danmark paa Christian den Andens Tid. Ogsaa her foreligger en tyde-

lig Modsætning til Romantikken, idet det inden for denne var den almindelige Mening, at Borgerskabets Færden højst egnede sig til komisk Behandling. Man mærker hos Andersen en bevidst Stræben efter at fremhæve de karakteristiske Enkeltheder, medens man ellers for det meste i Behandlingen af Fortiden forsaa sig paa de store Linjer, hvis Retning blev bestemt af Forfatterens egne Idealer. Endnu manglede Andersen imidlertid Evnen til at give den karakteristiske Enkelthed paa en karakteristisk Maade; denne Evne gav senere hans Eventyr deres særlige Værdi.

De to første af de her meddelte Digtninge maa siges at have deres væsentlige Betydning ved det Bidrag, de giver til vor Viden om Andersens Udvikling, selv om nogle af Skildringerne i det ældre Fragment er præget af en Livfuldhed, der i hvert Fald nu kan opfattes som Vidnesbyrd om ualmindelige Evner hos den ungdommelige Forfatter. Inden man frakender *Christian den Andens Dverg* litterær Betydning, maa man tage Hensyn til, at næppe nogen litterær Genre i de sidste hundrede Aar har udviklet sig saa stærkt som Romanen; en Del af de forekommende Barnagtigheder vilde ikke have stødt saa stærkt an i Datiden som nu; man maa hensætte sig til den Tid, da Oehlenschlägers *Øen i Sydhavet* og Ingemanns *Valdemar Sejr* var repræsentative Romaner. Set paa denne Baggrund tager *Christian den Andens Dverg* sig endda ikke saa ilde ud, skønt det maa erkendes, at Andersen forsyndede sig mod elementære Krav til historisk Digtning. Særlig kan det i denne Forbindelse nævnes, at han ikke indarbejdede sin historiske Viden i Romanens Handling, men undlod at forbinde de to Elementer, og at han var alt for dristig til at drage Analogier mellem sine Barndomserindringer og en Tidsalder, der laa saa fjernt. Men netop denne sidste Mangel bevirker, at Romanen giver os Besked om Andersens Opfattelse af sig selv og sin Skæbne; det „legemligt

fattelige" er som sædvanlig i overordentlig Grad til Stede paa Begynderstadiet.

Allerede i *Sorøe Gang* og det ældre Fragment ses Oprindelsen til de andersenske Romaners mandlige Hovedperson, der ikke er Forfatteren selv, men det Billede, der viste sig for ham, naar han spejlede sig. Kun efter hans egne Begreber var det en Idealisering; han fremhævede det smægtende og lidende Element i sin Karakter og gjorde den derved enstonig og fattig. Vilhelm, Hovedpersonen i det ældre Fragment, har følgende Stemningsregister: Fortvivlelse, Jamren, sentimentale Betragtninger over Barndommens tabte Lykke og ydmyg Hengivelse til Forsynets Vilje. Han er langt fra at være en mandig „Sanger" i Goethes Stil; han er „kun en Spillemand". Hans litterære Forudsætning er mere Werther end den vegeterende unge Mand, som den tyske Romantik alle Vegne lod sværme for Fuglesang, Kilderislen og tilbedelsesværdige Kvinder. Kort Tid efter blev Andersen utrættelig til at haane de wertherske Stemninger, og alligevel var Hemming — Hovedpersonen i *Christian den Andens Dverg* — sikkert blevet af samme Type, hvis Skildringen af ham var blevet fuldført; det var skæbnesvangert for Andersen, at han paa dette Punkt holdt saa fast ved det overleverede. Hemmings Barndom er bygget over Andersens Erindringer, men ses i det Lys, Andersen ønskede, saa at han forberedes til at blive et nyt sentimentalt Skyggebillede af sin Forfatter. Dog er enkelte realistiske Træk kommet med: som han sidder der i Karret ved Festen paa Næsbyhoved, er han ganske vist Legemliggørelsen af Andersens Drøm, naar han som Barn overværede Skyttelavsfestlighederne; men han er „saa styg" og „saa bange for at vælte", og han skriger af Rædsel. Hans Øjne er smaa og „underlig matte men levende"; Andersen slettede denne tilsyneladende Modsigelse, skønt Karakteristikken er god nok. Alligevel dominerer Følsomheden; i saa Henseende

var Andersen under Indflydelse af den Tendens, der var fremherskende i Slutningen af det attende Aarhundrede, og som endnu levede blandt Epigonerne i hans Ungdom. Baggesens Bemærkning „jeg græd; og vidste ikke, hvi jeg græd!" kunde staa som Motto over Andersens Produkter fra Skoletiden, og Begrædeligheden kan ogsaa følges fremover. Sandheden var jo imidlertid, at skønt Begivenhederne ikke sjældent gav ham Anledning til Graad, saa rasede han lige saa ofte uden Hemninger, og netop dette Træk er ogsaa kommet med i det ældre Fragment. Man faar her god Besked om, hvordan Andersen opførte sig under de „Scener", han med saa stor Energi hengav sig til, og om den Omtanke, han benyttede sine Virkemidler med.

Det er dog ikke blot med Hensyn til Sentimentaliteten, man hører det attende Aarhundredes Stemme. Allerede det ældre Fragment indeholder svage Antydninger af Spot over Rædselsromantikken, og gennem *Christian den Andens Dverg* gaar der en udpræget rationalistisk Tendens, der har Interesse baade som Modstykke til Ingemanns Romaner og som Forudsætning for Andersens egen Realisme. Denne Interesse for det faktiske kan man følge gennem hans Forarbejder til *Christian den Andens Dverg*. Han bruger kun Folkevisen til at understøtte Tidskoloritten og ikke til Grundlag for Handlingen, hvad der er bemærkelsesværdigt paa Baggrund af Ingemanns Fremgangsmaade og i sig selv et Vidnesbyrd om Realisme. Et tykt Hæfte med historiske Oplysninger fik Andersen af Vedel Simonsen; det indeholder fyldige Litteraturhenvisninger, som han har brugt. Paa Det kongelige Bibliotek og Universitetsbiblioteket søgte han især kulturhistorisk Viden og gjorde sine Notater i et Hæfte, som nu findes i H. C. Andersen-Museet i Odense. Det indeholder imidlertid ikke Oplysning om alle de historiske Værker, Andersen har gjort sig bekendt med; nu og da afskrev han direkte fra Værket i

sin Roman, saaledes fra Pontoppidans *Danske Atlas,* Rahbek & Nyerup: *Den danske Digtekunsts Middelalder* og Vedel Simonsen: *Borgruinerne.* Denne Fremgangsmaade er typisk for hans Arbejdsform; *Christian den Andens Dverg* er mosaikagtigt sammensat af andersenske Dialoger og historiske Oplysninger af forskellige Forfattere. De to, som han særlig dyrkede, var Baden og Riegels, der begge er præget af Revolutionstidens Historieopfattelse. I Riegels' *Smaa historiske Skrifter* (1796—98) fandt han et „Skilderie" af Christian den Anden, der opfattes som en kongelig Revolutionsmand mod Adelsvældet. Tendensen er yderliggaaende Agitation med stadige aktuelle Hentydninger. Badens historiske Afhandlinger, der udkom i Smaabind i Begyndelsen af Tyverne, gav Andersen Stof til de kulturhistoriske Afsnit. Endvidere kan man af Excerpthæftet og Udlaansprotokollen paa Det kongelige Bibliotek se, at han har læst Brygmann: *De kristelige Søn- og Festdages Historie* (1819), Behrmann: *Om nogle Troppers Ophold her i Danmark under Christian den Anden* (1812), Baden: *Udkast til en Historie af Danmarks og Norges Handel og Næringsveie* (1806) — disse tre Bøger og Molbechs Karakteristik af Christian den Anden blev laant i Begyndelsen af 1831 — Münter: *Undersøgelser om de danske Ridderordners Oprindelse* (1822), Blom: *Unionskrigene og Borgerkrigene* (1826) og et Stykke af Huitfeldt. Af Tidsskrifter har han benyttet *Danske Magazin* og *Nordisk Tidsskrift for Historie, Literatur og Konst,* heri en Afhandling af Molbech om Sæderne under Kong Hans. Som man ser, drejer det sig bortset fra Pontoppidan og Huitfeldt, af hvem der endda er excerperet særdeles lidt, kun om Bøger, der var populære og ny. Om det politiske Stof i Excerpterne gælder det, at Andersen ikke har naaet at benytte ret meget af det; Romanen har fra første Færd været lagt stort an. Det kan dog ved Hjælp af Antydninger i hans senere Produktion slaas fast,

at Opfattelsen af Christian den Anden skulde have staaet Riegels' nær. Fremhævelsen af det folkelige staar saaledes hos Andersen ikke blot i Forbindelse med Romantikkens Sværmeri for det naive i Folkesjælen, men gennem Baden og især Riegels med Revolutionstidens særdeles nøgterne Vurdering af vundne reale Fordele.

Ved Siden af det objektive Stof brugte Andersen her som overalt sine egne Erfaringer. *Christian den Andens Dverg* giver Oplysninger om Forholdene i Barndomshjemmet med Understregning af Elendigheden, om Moderen og Faderen; i det ældre Fragment er Turen til Henrettelsen i Skelskør kommet med, og Spaakoner er der ligesom i Odense en Overflod af; men Andersen var allerede i Skoletiden overordentlig rationalistisk i sit Syn paa dem. En enkelt Gang har han overført Træk fra sig selv paa en Biperson: den gamle Krigsmands Trøje er for kort, saa de tynde, magre Haandled stikker langt ud af Ærmet. Stærkt fremtrædende er hans Interesse for topografiske Beskrivelser; *Sorøe Gang* vidner om, at Slagelse ikke fra Begyndelsen var ham forhadt; for øvrigt kreser han med rørende Troskab om Odense og Omegn. Begge de historiske Romaner foregaar her, og det samme er Tilfældet med *Røverne i Vissenberg, Gjenfærdet, Skilles og Mødes* og *Agnete og Havmanden* for blot at nævne Ungdomsarbejderne. Denne Sans for det hjemlige Landskab var ham en Følelsessag, selv om den ogsaa kan betragtes som et tidstypisk Træk.

Andersens Arbejdsform var præget af en helt spidsborgerlig Omhu for det poetiske Løsøre, han kaldte sit. Maatte han opgive et paabegyndt Arbejde, satte han de anvendelige Motiver ind i det næste; og i Tillid til, at ingen havde læst *Ungdoms Forsøg,* brugte han ogsaa *Gjenfærdet* paa samme Maade. Enkelthederne i dette System er omtalt i Noterne; her skal blot Hovedlinjerne trækkes op. Paa to Punkter er

der Forbindelse mellem *Gjenfærdet* og det ældre Fragment; men nok saa vigtigt er det, at der er en ikke ringe Lighed mellem Kompositionen i *Gjenfærdet* og *Christian den Andens Dverg,* idet Andersen her vender tilbage til Motivet om Barnet, der skal ombringes, men reddes og optages af fremmede. Overensstemmelsen mellem de to Fragmenter, der er særdeles tydelig, drejer sig væsentligst om Gøgler-Optoget, Komedieopførelsen og Hekseprocessen. I *Agnete* udnyttes Stoffet fra *Christian den Andens Dverg* i en lang Række Tilfælde, saaledes at man skulde kunne drage den Slutning, at Skuespillets Fremkomst betegner den endelige Opgivelse af Tanken om at fuldføre den historiske Roman. Dette synes dog ikke at være rigtigt. I April 1835 skriver Andersen saaledes til Chamisso: Nu skriver jeg en Novelle: „Skiftingen"; det bliver en Antipode til „Improvisatoren". Hvad denne meest udtaler: Lys og Varme, bliver i hiin Skygge og Kulde. Scenen er i Norden og i Middelalderen; denne Vinters kolde og klamme Taage afspeiler sig i hele Billedet (Bille & Bøgh: Breve fra H. C. Andersen I,297). Som man ser, passer Karakteristikken udmærket paa *Christian den Andens Dverg,* hvis Hovedperson ofte benævnes „Skiftingen". Enten er der altsaa Tale om en Omarbejdelse og Fortsættelse af den her foreliggende Tekst, idet Ordet „Novelle" paa Andersens Tid ogsaa kunde bruges om en Digtning, der var saa lang, at man nu vilde kalde den en Roman, eller ogsaa har Andersen givet sig i Færd med at udarbejde en Novelle, der skulde optage det Stof, som var blevet tilbage af Romanen. Hans Evne til at fastholde Motiver er ogsaa kendt andre Steder fra; men denne samhørende Række Digtninge er alligevel et enestaaende Fænomen i hans Produktion. En sej Udholdenhed er et af de mest fremtrædende Træk baade i hans Poesi og Liv.

Den Omstændighed, at Teksten i Fragmenterne ikke har

været underkastet Venne- og Sætter-Rettelser, er Skyld i, at den giver Oplysninger om Andersens Sprog i Ungdommen. Man bemærker en Række fynske Ejendommeligheder. Han er ofte i Vildrede med det aabne *d*: hvorid (S. 23); vedmodig (S. 25, 53), men rigtigt i det yngre Fragment (S. 79); umattet (S. 52); Udunstninger (S. 81); hvids (S. 92). Bevidst folkelig er derimod Formen Sataniet = Satan i det (S. 48). Særlig mærkes Verbalformerne. Allerede *Gjenfærdet* har: havde ville gaaed (Ungdoms Forsøg S. 9); det ældre Fragment fortsætter: maatte været taget (S. 52), har du kunde (S. 53). Formen „sidt" (S. 34) betegner formodentlig Udtalen med lukket *d*, som endnu ved Aarhundredskiftet ofte hørtes i Odense. Ved Siden heraf forekommer „sadt" = sad (S. 29, 91). Naar Andersen læste *Det døende Barn* op, sagde han om Moderens Kind: „Den er vo!" (Andersens Levnedsbog S. 127), og allerede i sine allerældste Manuskripter skriver han [o] for [å]. De sammenstødende Omstændigheder har foraarsaget, at han nu forveksler „maa" og „mod" (S. 25, 46); Udtalen af disse to Ord falder praktisk talt sammen paa Østfynsk. Hermed kan sammenlignes: tilmaade = til Mode (S. 71) og Bosen = Baasen (S. 96). Enkeltstaaende dialektiske Former er det ofte forekommende Matte = Maatte, Kos = Kors (S. 30); traad = traadte (S. 39, 48 — denne Form altid i *Gjenfærdet*); taablig (S. 50), paa Fynsk er „tovlig" noget helt andet end „taabelig"; ved det, at (S. 57); vaagne = vække (S. 104); en Menneske (S. 38); en Vindstød (S. 30); en Hjørne (S. 85); et Regn (S. 32). I begge Fragmenter er Andersen uklar over Brugen af det refleksive Pronomen, idet han anvender „ham", „hende" og „dem" i Stedet for „sig"; men to Steder retter han det forkerte til det rigtige (paa hans Frelser > paa sin Frelser og omkring ham > omkring sig (S. 55, 86). Han bestræber sig i det hele taget for Korrekthed og retter „hinan-

den" til „hverandre" efter Datidens Skoleregel, der foreskrev, at „hinanden" brugtes om to, „hverandre" om flere.

Stilistisk findes der i de tre foreliggende Arbejder en Række ikke gennemførte Forsøg. *Sorøe Gang* er holdt i sentimental Stil under Indflydelse af Sturm und Drang; Romanbrudstykkerne er som Helhed skrevet i Normalprosa, det ældste dog med tydelige Mindelser om Sentimentaliteten. De sproglige Anakronismer beror delvis paa Ubehjælpsomhed. Naar Adelsmanden Erik siger til sin Datter: „Grin ikke saadanne, Pige" (S. 41), smager det af Omgangstonen i Slagelse, og naar han senere tilraaber hende: „Roman Sladder" (S. 43), foreligger der formodentlig et Udtryk, Andersen selv fik stukket i Næsen, naar han svang sig for højt op. Tonen passer i hvert Fald ikke til det ingemannske „Ha fordømte Knøs!" (S. 50), hvormed samme Erik mener sin Datters ulykkelige Elsker. Andre Anakronismer er derimod indsat med Vilje; det gælder særlig Anvendelsen af Fremmedord, der i begge Romanerne forekommer pletvis og paa een Gang skal dokumentere Forfatterens Belæsthed og Vid. I *Christian den Andens Dverg* har Andersen brugt enkelte gamle Gloser, hvoraf „Melske" og „Bitzer" kommer igen i *Agnete og Havmanden.* Tydelig er Bestræbelsen for at finde farverige folkelige Udtryk; i et overstreget Afsnit (jf. Anmærkning til S. 87) har han f. Eks. rettet „ikke stolt" til „deilig gemeen". Lignende Forsøg paa Replikindividualisme findes i det omtrent samtidige første Udkast til *Skilles og Mødes* og staar i paafaldende Modsætning til den fremherskende akademiske Stil i Datidens Litteratur.

Kun i de faa Tilfælde, hvor Læsningen vilde blive vanskeliggjort, er der af Udgiveren rørt ved Andersens Tekst, og hver Gang er der gjort opmærksom paa det. Da Grænsen

mellem Forglemmelser og Særegenheder er flydende, har Udgiveren undladt at rette de førstnævnte; derved faar Læseren et Indtryk af Andersens Form, naar han arbejdede for fuld Kraft uden at spekulere paa Korrekthed. Morsomt er det at iagttage, hvordan et Ords Stavemaade kan skifte med faa Linjers Mellemrum. Tilføjelser viser, at Andersen ikke har tænkt sig at udarbejde et Trykmanuskript af *Christian den Andens Dverg,* skønt det foreliggende er fuldt af Rettelser, Tilføjelser og Overstregninger. Hvor der kan tænkes at knytte sig nogen Interesse til Rettelserne, er disse meddelt i Noterne; men som oftest skyldes de kun Fejlskrivninger eller Gentagelser. Titlen *Sorøe Gang* er Andersens egen; de to andre Manuskripter mangler Titel. Bibliotekar Topsøe-Jensen har vist Udgiverens Arbejde stor Interesse, og Bibliotekar Behrend har været behjælpelig med en Del vanskelige Læsninger.

TAGE HØEG

H. C. ANDERSEN

SORØE GANG. EN FORTÆLLING I CHRISTOFFER 1STES TID

UFULDFØRT. FRA SKOLEAARENE I SLAGELSE

I GAMLE DAG[E] gik Sorø og Antvortskov Skove meget længere endnu ud, Skoven strakte sig lige tæt til Slagelse som nu ligger omtrent en Fjerdingvei derfra. Stranden gik ogsaa høiere op og der var Seilads lige op til Byen, som var opkalt af sin Stifter Slag der var en Oldefader til Asser Riig Biskop Absalons Fader, den var anlagt i det 10 Seculo og dens gamle Bygninger vidne ogsaa derom ved deres sære Udvortes. den gamle Sant Michels Kirke Siællands ældste opført i det 11 Aarhundred gav Byen et endnu mere ærværdigt udseende. Paa den ene Side den uhyre Sorø Skov som grændsede op til Antvortskov Kloster der stak underlig frem med sine røde Mure mellem det grønne paa den anden Side Marken som strakte sig ned til Søen over hvis Flade man i det fierne øinede Fyhns Skove. — Det var en smuk Sommeraften, Solen sank Alt ned bag den lange Sorte Strime man kunne øine af Fyhn og underligt, ret som Blod sitrede Havfladen hvori(d) den røde Aftenhimmel speilet sig. Aftenkloken tonede dump og høitidelig fra det nære Kloster og i Flokkevis sadte Bønderne udenfor deres Hytter og fortalte mange sære Sagn som Børnene hørte efter med sød Rædsel. — Da gled et lille Skib op ad Bugten ind i mod Byen, fyldigt svulmede det ene Seil som var opspændt i Vinden; i Forstavnen stod en Ynglin[g], halv klædt som Kriger, Brune lokker faldt i fyldige Lokker ned over den høie Pande og tilbage om Skuldrene, en lille Harpe holdt han i Hænderne og med sød melodisk stemme sang han i det han

skuede hen imod Closteret og den milde Skovegn og snart hævede de brune Øine mod den venlige Aftenstierne. — Snekken lande[de], Ynglingen steeg ud og med barnlig Kiærligheds udbrud hilse[de] han den betraadte Fædrenejord han i 7 Aar ei havde berørt, som 17 [Aars] Knøs forlod han den og drog ud til Tyskland hvor han havde [tient] under Conrad IV men under det saakalte store Interregnum da man næsten kunne ansee Tyskland for uden Keiser havde [han] siden tient adskiellige smaae Førster med Ære og Berømmelse. Han fulgte Stien som snoede sig giennem Kornmarken der liig et gulhav bølgede om ham, en hver Plet var ham et kiært minde om den svundne Tid, store Taare rullede ned af Kinderne han vilde bede, hans leber skiælvede Harpens Strænger tonede sagte berørt af Vinden, ret [som] om en usynlig Aand slog dem; snart hævede sig mit i Kornageren en Høi for hans Øine paa Spidsen stod et Trækors med den døende Christus, det var hellig Anders Kors som var opreiset af Bønderne og vedligeholde[t] af dem indtil denne Tid, hurtigt brød han sig Vei giennem Kornageren for deshurtigere at betræde den kiære Høi hvor han som Barn havde bortdrømt mangen sød Time, den var den samme Egnen den samme og dog havde 7 Aar rullet hen siden sidst han var der. — Et slags rødlige Evighedsblomster groede tykt paa den stenige Høi, og Korset havde Bønderpigerne bekrandset med Kornblomster og Engblommer. Ynglingen stod paa Toppen af Høien og stirret ud over Egnen som nu oplystes af Fuldmaanen der hang rund og stoer henne over Skoven der laae dyb og mørk liig et opdragende Uveir paa den ellers klare Himmel, Slagelse som fra denne Side saas i hele Længden syntes endnu større end den var, og de fierne Bakker paa dens anden Side gav den i Maanskinnet udseende af en Stad mellem Skov og fierne Bierge. — en dunkel Lampe kastede sit Skin fra Closterruderne og endnu vedblev Klokkeklangen. — Vendte Yng-

lingen sig derimod ud maae [ɔ: mod] Søen saae han dens rolige Flade lige bestraalen af Maanen og skimtede Skibene hvis hvide Segl svulmede i Vinden og gav dem udseende af Alfer med hvide Vinger. Korsør laae dybt nede i Dalen og prunkede ved Kirkens høie Spir. —

„O søde Barndoms Egn udbrød han, du er den samme Alt! alt er ved den samme! — men Elina! — afbrød han og rynkede Brynet. — dog sagde han vedmodig, tilgiv mig gode Pige at jeg tør tvivle om din Troskab! — Her, her! paa denne Høi aabnedes vore Hierter ved Læbens Ord første Gang for hinanden her stammede Læben Kiærlighedens søde Toner!“ Han afbrødes da en stor sort Ravn fløi hen og satte sig paa Korset, men formodentligt Skrækket ved synet af et Menneske skreeg den fælt i det den fløi i halv Bue hen over hans Hovede. —

H. C. ANDERSEN

FRAGMENTER AF EN UFULDFØRT HISTORISK ROMAN

1824—1825

og som Man siger, saa skal han beile til Hr Eriks Datter den smukke Thora." —

„Ja Engelskmanden hedder *Hr Sir John,* og er i Slægt med Hr Erik!" afbrød en gammel Mand som sadt ved Bordenden og var Forvalter hos *Erik.* — „Slægtskabet skal være fra den salig Frues Side. — Han er rigtigt nok kommen her for at fri til Thora og Brylluppet skal staae med det første!

„Men hvad bliver der da af den stakkels *Vilhelm*?, han elsker Thora og hun ham igjen!

„Gud veed det svarede Forvalteren, og rystede medlidende med Hovedet. —

II

Fattige Fugl
Kommer hinkende
Kommer linkende. —
af en gammel Sang.

De bleve afbrudte ved en knirkende og bragende Lyd udenfor, og da de saa ud af Vinduet bleve de en bevægelig kolosalsk Fugleskræmme var. En gammel skindtør Hest, en sandt Donqiqotes *Rosinante,* som havde tabt sine Øines Pupiler og disse saa derfore ud som af Porceleen; Hovedet havde Udseende af en fiirkantet Hammer paa et langt tøndt Skafte; og dreiede sig som en Veirhane; denne Hungerens Genius blandt de fiirfoddede Dyr trak en uhyre høi og bred

Maskine paa fire Hiul, som truede alle Øieblikke at gaa fra hindanden. Den skulde vel forestille en Vogn, men den var saa laset og sammenflikket at man neppe skulde kunde giætte af Udseendet dens Bestemmelse. — Paa Forsædet, sadt en tyk Madamme indsvøbt i en Matte som dryppede af den nedstyrtende Regn, havende paa Hovet en stoer Mandshat, saa hun ret saae ud som, en *Abelino* der grose Bandit. — Ved hendes Side sat en eenøiet stoer Bulbider, hvis lange nedhængende Lokker filtrede sig i tykke Totter. Næst denne en lille vindtør Maaneskins Herre som man let kunde antage for Døden i Galadragt. Bag disse sat fire andre, men ganske skiulte i — Skyer af Pap som de holdt over dem for den nedstyrtende Regn, paa Bagsædet sat atter fire, den ene indhylet i et stykke Lærret, hvorpaa var malet et Slot, de andre havde nogle Sække over Hovederne, aller bagest stod to smaa Drenge, med sorte Ansikter Kløer istedet for Hænder, og en lang Kosvands stak ud fra dem. — En uhyre stoer Bulbider var bundet til Vognen og ved Siden af den gik en Mand i en lang nedhængende rød Kiole med Sølvstierner paa, som truede med at falde af ved hver Vindstød. — Toget nærmede sig Kroporten mere og mere og holdt der, hvorpaa han i den røde Dragt gik ind i Gaarden. —

„Hvad Fanden er det for et Transparent udbrød Sognefogedens Kone; og greeb sin Mand i Ærmet;

„Enten er det den lede Satan eller ogsaa Comediantspillertruppen som var her i Fior og agerede saa nysseligt!“ svarede han og skyndte sig ud i Gaarden. —

„Ja saa min Sæl er det ikke dem!“ skreeg en gammel Bondekone, „kan jeg ikke kiende den tykke Madamme; det var jo hende som agerede Susanne i Badet; jeg gruede saa det var et Ko[r]s, over hendes fæle tykke Been. — Saa nu faar vi ret Spektakel; det var dog deilig! —“

Den Gamle havde giættet rigtigt. — Verten som kom ind

fortalte dem at Comediantspillerne skulde spille ude i Loen for dem og de vilde agere enten „Dommedag, eller Den af Kierlighed dræbte Prindsesses Opvaagnelse, Fortryllelse og Hexeri, og Giesterne kunde nu vælge, vilket af Stykkerne de helst gad seet. —

„O Herre Gud!" udbrød den gamle Kone, som var Enke efter den forrige Degn; lad os faa Dommedag, saa faaer jeg *dog min salig Jesper see, bare det kun ikke skeer altfor na*tyrlig, at jeg ikke faar ondt; men jeg gad dog gierne see den salig Siæl hvorledes han sidder, med sin Vadmels Brøstdug og de deilige lange Uldstrømper som jeg selv har strikket og han fik paa i Kisten, i Abrahams Skiød, hvor smaa Englene blæser i Trompeter og giver ham hans Livret, Sortepølser med Timian.

„O ja lad os faae Dommedag!," skreeg de Alle, og Verten forføiede sig ud i Loen til Thalias Præster. — Strax efter kom han igien, og tilmeldte dem at nu reiste de Theatrumt, han havde laant dem en halvsnees tømte Tønder til at stille det op paa, men han skulde undskylde for Selskabet at de ikke kunde faa det vilde Hav og see, da det var blevet dyndvaadt af Skylregnen, fordi hende som skulde agere Satan, havde haft det over sig paa Vognen. — Comedien skulde begynde om tre Timer, og Verten bad derfore nu Selskab[et] træde ind i Sidesalen hvor Bordene vare dækkede — Tieneste Folkene fik ogsaa baade Suppe og Steeg, men denne var kold, med en Pind var der stukket et Hul i den og i dette brændte deres Lysepraas. —

III

Vil Du ikke tro Løgn? saa maa Fanden fortælle Dig Noget!

gammelt Ordsprog. —

„Hu Fanden!" skreeg Else Kokkepige i det hun vendte Hovede[t] mod Døren som gik op, og tabte af Skræk Ild-

klemmen, da hun saa en pialten Qvinde hvis Ansikt var saaledes som en duelig Maler vil vise et Ideal af Schakspears Hexe i al deres Stykkeh[ed], det undtagen, at denne Qvindes Skiæk næppe var en Tomme langt, og Hexenes i *Macbet* skal naae lige ned til Beltestedet.

„Bliv ikke bange min Pige!," sagde den Intrædende jeg hørrer til Troupen her er kommen! har hun ikke en lille Taar Øl? —

„Kanden staaer paa Bordet! — — Naa! hvad bliver der af Comedien? vare[r] den længe? — det var da et mægtig Regn I fik, i blev nok vaade allesammen? — Men siden I dog giver jer saadan af med dette Diævelskab, saa kan hun vel ogsaa *mane* eller spaa? — Vil hun ikke sige mig hvad der staaer i min Haand? Den er rigtignok noget fittet! men hun kan vel nok hitte rede i den. — kan hun først sige mig, hvad min Kiæreste *Jesper* hedder! for at jeg kan see om hun kan hexe!"

Kierlingen som hedde *Meta* greeb hendes Haand og sagde, at Kiæresten hedde *Jesper* og var den smukkeste Karl i hele Byen. —

Hi! hi! hi! troer jeg ikke hun traf det!, det er den nydeligste Karl, Solen kan skinne paa; Jeg har ogsaa været forlovet med Ole Person fra Vibehuuset men han var Vand mod min lille Jesper. — Jeg har sadt det paa Riim Moer! Hvad synes hun om den?

Den ene var en Vibeunge!
Den anden var en Fuglekonge!
Den første han var lang og gal!
Denne er en stolt lille Kal.

Men nu maa hun spaa mig Moer! —" Med en fast Magistermine, stirrede Meta længe, uden at sige et Ord, paa

den smudsige Haand, indligen [ɔ: endelig] giorde hun et dybt Knix, og fortalte at hun såa tydeligt, at hun ikke fik Jesper men derimod en riig Degn paa den anden Side af Saltvandet; — Else grublede længe over hvem det kunde være, da hun Ingen kiendte uden for Fyensland. — Da Stegen, som var paa Ilden medens Meta spaade hende, og i denne lange Tid ei var bleven vendt, nu kom ind paa Bordet, og viste ved sin sorte Side og sin, just ikke Ambrosiske Duft, hvor slet Else havde udført det Kald som hun var kaldet ud i; kom Vertinden strax ud for at holde en dygtig Skarlagens Prædiken, som dog just ikke blev saa blodig, da hun hørte Aarsagen; *Meta* maatte love, at vilde spaae hende og hendes Selskabssøstre efter Maaltidet, men det maatte være hemmeligt, at ikke Præsten og *Degnen* skulde faae nys om det. —

Efter Maaltidet leirede alle Qvinderne sig om *Meta,* derpaa det bedste søgde at tilfredstille dem alle. — Nogle viiste vel en smule Vantro, men *Meta* svarede dem, at naaer de ikke vilde tro hende, saa kunde hun ei spaa dem. — Idet Verten traad ind, og bad dem følge ham ned og see Comedien, som nu skulde begynde, vidskede Sognefogedens Kone til *Meta* at hun skulde komme til hende næste Dag. —

Alle samlede sig nu for at gaa ned i Loen; de gamle tog de gamle, og de Unge de Unge under Armen og nu gik de afsted. —

Nu kunde man først ret see dem i deres Py[n]dt. Mændene, lange vide Kofter, Knøsene en stoer aabenstaaende Trøie hvorunder de igien havde 2 a 3 andre, besyede med Baand og Skruebændler, som vare besadt med Sølv eller Beenknappe. — De som boede ved Stranden havde Skibsmandsdragt. — Qvinderne især nogle som var kommen var [ɔ: fra] *Hindsholm* og *Hornesogn*, kneisede ret, med deres krigede Huer. Skiørter og Altergangskaaber, vare lagte i mange Folder og Kruser, som til denne Ende var persede. —

IV

Buldrende brøle
Nastrons Flammer;
Dybene føle
Valhals Møe

Svovlede Lue
For hvis Bragen
Aserne grue,
Skiebnen lød
Baldersdød af Ewald. —

„Nei see engang," udbrød Marthe, „hvor her er Støvet op!" — Naa kom nu Moer *Grimkul* og sidt hos mig saa skal vi see Tranparantet naar det begynder!" —

„Men troer hun ikke at det er syndigt at vi seer paa det Dievelskab, det er jo dog et slags Øien Forblindelse!" men siden Præsten er her, saa har det vel ingen Nød. — Det var dog, ret i det jeg traadte ind, ligsom at der kom en tyk Hinde for mine Øien, skiøndt jeg havde Giordt Kors over dem. — Jeg skielver alt som et Espeløv! gid at de snart vilde begynde. — Jeg har dog en Fiirkløver i Lommen, saa skal man jo kunde see om det gaaer rigtig til?! — men hør! nu begynder de alt derinde. Skiermen ryster! —

Nu bød Verten Spillemændene at spille op, og lidt efter gik Forhænget til Side, og man saae det Indre af Theateret. —

Det var indelt i tre Rum, nederst Helvede, derover Jorden, og øverst Himmerige. — *Helvede* var mest praktfuldt. — Et stort Baal brændte i Baggrunden, hvoromkring en Snes nøgne Bønderkarle, som vare oversmurte med Kønrøg, sprang; en lang Hale, af Hamp og Beeg, i hvis yderste Ende var sadt en Raket, hang bag ud fra dem. — Paa *Jorden* var en broget Mængde af Mennesker som dandsede og Sang. — *Himmerig* var behængt med Papskyer, Krandse og Guirlander. — Nogle Bønderdrenge vare klædte rent af og sadte i

forskiellige Grupper oppe mellem Skyerne og spiste Vedebrød og slog paa Hakkebret og Tromme. Paa en rød Trone, udprydet med Guldpapir, sadt *Paven,* som forestilledes af den Mand som gik bag efter Vognen i den røde sølvstiernede Kiortel, som endnu dryppede af Regnen. —

„O! O!" udbrød hele Publikummet og stirrede fuld af stum Henrykkelse de første Øieblikke paa Scenen.

„Seer I de smaa Engle?" spurgte Marte sin Naboerske! „seer I hvor de sluger i dem af Simlen! Men er det ikke min lille Søren, som de har trukket Buxer og S[k]iorte af, og givet ham et par Fiervinger paa Rykken? hei Søren! tag dig i Agt du ikke falder ned og slaaer dig!" —

„O Moer jeg sidder nok fast," svarede Søren „men det regner igiennem Taget og ned paa mine Vinger og Ryg, jeg er ganske vaad."

De bleve afbrudt, ved en skrattende Lyd i nogle gamle Lurer; og Fanden, med to Væderhorn i Panden og ni Kohaler, traadte frem. — Nu foer alle Dievlene omkring ham i en lystig Dands saaledes at hele Theateret rystet og to a tre af Englene som for at see paa det, glemte at holde sig fast, drattede med høie Skrig ned i mellem dem. —

„Søren! Søren! tag dig [i]agt!" skreg Marthe. Nu reiste *Paven* sig op og bød at Dommedag skulde begynde; Englene slog af al Magt paa Tromme og Dievlene huiede og vinede, da der i det samme i Helvede raabtes Brand. Der var gaaet Ild i en af Dievlenes Haler, og denne havde tændt Ild i een af de nedhængende Skyer. — Englene lod sig i Forskrækelsen dratte ned, Alle Bønderkonerne og Pigerne skreeg og søgte hurtig efter Udgangen. — De brændende Diævle søgte ogsaa at rædde sig, og fore ud imellem Publikum, og gjorde derved Forvirringen større. — Flammerne slog vildt op paa Theateret. — Paven brølte om Hielp, og klatrede med Livsfare op paa en Bielk og fik et Hul paa Taget hvorigiennem han slap.

V

Under blege Lyn og Stormes Brag
Fødes alle Rædslers Dag
F. H. Guldberg.

Alle slap lykkeligt ud, undtagen Præsten og Degnen, den første blev saa forklemt at han maatte kiøres syg Hjem, og denne faldt og slog sig en stoer Bule i Panden. — Ilden blev snart slukket, og Intet, naar man undtager et par Lægter, brændte af Huset. Et frygteligt Tordenveir havde nærmet sig mere og mere, og den nedstyrtende Regn hialp ogsaa betydeligt til Ildens Slukning. — Da Selskabet saa sig i Sikkerhed, og man overtænkte det Skete; faldt nogle gamle Matroner, bestyrkede ved at Ingen uden de to Gudsmænd, Præsten og Degnen, vare kommen til nogen Skade, og at alle Comedianterne vare lykkeligt sluppen af Ilden; dels ogsaa *Metha* som havde spaaet dem, samt *Else* Kokkepiges Udsagn at Metha havde sagt, „hun kunde mane"; faldt nogle gamle Qvinder paa at alle Comedianterne maatte staae i Forbund med Fanden eller være noget Troldepak, som det var fromme Christnes Pligt at udrydde. Efter en lang Beraadslagning og Snakken imellem dem, kom de indelig paa den Beslutning, strax at angribe disse frygtelige Comedianter før de giordte sig usynlige. Sognefogeden stillede sig i Spidsen for Mængden førende en vægtig Prygl i den høire Haand. Verten havde en gammel Kaarde som han holdt stift ud foran sig, efter ham fulgte nogle Bønderkarle som havde bevæbnet sig med Høtyve, Ovnragere og lignende frygtelige Vaabner, efter disse kom de gamle Mænd samt endeel Qvinder og Piger med Skuffer, Spader og Humlestænger, *Else* Kokkepige sluttede Truppen med sin Ildtang som hun svingede som en Dronning sit Septer. Da de kom nær Loen trak Sognefogeden sig tilbage, menende, at det var best at *Degnen* gik foran, da han jo var en hellig

Person, men *Degnen* svarede, „at det var Mandens Pligt at skierme Qvinden og at han vilde holde sig til det svagere Parti for ved sin Nærværelse at sætte Mod i det. Da de kom hen til Loen, hvor Comedianterne vare ifærd med at samle deres Theater op, begyndte Frygten at male sig i alles Ansikter, Degnen hævede derfor sin Stemme for at indgyde dem Kraft i dette farlige Øieblik.

„Elskede Tilhører og fromme Christne!“ sagde han, „i Dag er det den rædsomme Dag da Uskyld skal bekiæmpe Mørket! Kraft elskede Venner! Kraft! naar Syndere lokker dig da samtyk ikke og viig fra mig Satanas! og Kraft tapre Mænd, Koner og Møer! Kampen er haard! ja græseligt,! men see min Pande, den er fuld af Buler som det onde Pak har foraarsaget ved mit Fald over Hønsestige! Kraft! nu gielder det!“ — Formanden for Comediantspillerbanden mærkede dette Opløb og da han af deres Tale og Gebærder mærkede hvad de havde isinde, søgte han at bringe dem til Fornuft ved sin Tale, men da denne ikke hialp, men Bønderne jagede nogle Lænkehunde paa ham tog han og hele Skuespillerselskabet Flugten. Bønderne som toge sig Mod ved at see dette, satte efter dem, men de undslap alle i den nære Skov undtagen Metha som de nu i Triumf førte hiem med sig.

„O Herre Gud hvad har jeg giordt?!“ spurgte hun, „og hvad vil I giøre ved mig?“ —

„Det skal du nok faa at vide din lede Hex, hvis Du ikke bestaaer Vandprøven!“ svarede

[Resten af femte og Begyndelsen af sjette Kapitel mangler.]

[VI]

vil beskrive hendes Øine, Næse, Pande, Kinder og søde Englemund). En lille, mørk Sky hvilede paa hendes Pande, og med

sand Deeltagelse fortalte hun Krohistorien fra forrige Aften, som hendes Pige havde meddelt hende.

„Den stakkels *Metha,* sagde hun tilsidst, „vil blive levende brændt i Morgen! er det ikke umenneskeligt?! kan man Intet giøre til hendes Redning kiære Fader? betænk dog det er en Menneske!

„Jo vist!" svarede Erik, „Nu skulde jeg befatte mig dermed! man har nok i sin egen Deel,! lad hende kun brænde! vi har Hexe og Landstrygere nok desuden! og skulde jeg lade den gode Fornøielse gaae fra mig? jeg har tidt nok ønsket at faa at see en Hex paa Baalet; jeg har ikke seet mindre end tolv Henrettelser, men aldrig een af denne Art!" —

„Jeg ikke heller!" svarede *John,* „jeg gad derfore nok seet denne!" —

„Vi vil alle kiøre derned imorgen! hvad Tid begynder det Thora?" spurgte Erik. —

„alerede Klokken tre, thi det skal være forbi før Solen staaer op," svarede Thora; „men hvor kan dog min kiære Fader, og de Hr *John* finde Behag i saadan en umenneskelig og af Overtro grundet Hanling, søg heller at rædde den Ulykkelige!"

„O Vaas!" afbrød Erik, staae ikke her og Flæbe, gaae ned i Kielderen og hent os noget mere Viin! jeg blander mig ik[ke] i det Rageri! er Kiellingen uskyldig, saa lad dem forsvare det som brænder hende!" —

„Det er grusomt!" udbrød Thora og tørre den [ɔ: tørrede en] Taare af de mørkeblaa Øine, i det hun forlod Salen. —

„De Qvindfolk ere altid saa følsomme!" grinede *Erik* i Skiæget. — „Ja, Sir *John,* I faaer Eders Plage naar hun først bliver jer Kone!"

„Gid hun alt var det!" udbrød *John* med et langt Aandedrag, og trykkede *Eriks* Haand. —

Thora bragte derpaa Vinen, men forføiede sig snart bort, som hun klagede af en stærk Hovedpine. —

VII

..... Laut betet sie
Mit fester Stimme — Es wird still — ganz still —
Nur schluhzen hör ich, und die Weiber weinen —
Sie wird entkleidet — Horch! der Schemel wird
Gerückt — Sie kniet aufs Kissen — legt das Haupt —
Maria Stuart von Schiller.

Morgenen til *Metas* Henrettelse kom, — Himmelen var klar, ingen Skye skiulte dens Stiernehvælving. — Bleg dalede Maanen ned bag den sorte tause Skov. — En mængde, store, tørre, Knuder fra Brændekammeret, vare opstablede til et Baal. — Nogle Bønder holdt Vagt ved en lille Ild som var giordt i et Hul i Jorden ei langt fra Baalet, til at antænde dette med. — Klokken slog tre i det gamle Kirketaarn, da Skaren nærmede sig, — den stakkels *Meta* blev kiørt bagbundet paa en Kærre. — *Præsten* som nu var blevet frisk, fulgte tillige med *Degnen* bag efter. — Truppen sluttedes med hele Byens og Omegnens Gamle og Unge. — Hr *Erik* og *John* fulgte, til Hest, Skaren. — Langsomt nærmede de sig Retterstedet. — *Bødelen,* en stor, stærk, kiødrig Mand med et africansk Ansikt, en flad Næse og store opstaaende tykke Læber; underligt stak de smaa grønne Vampyrøine af under de tykbuskede røde Øinhaar; han løs[t]e *Meta* fra Karren, og Præsten traad hen og holdt en Tale til hende. —

„Jeg er uskyldig!“ skreeg *Meta* „jeg er ikke mere Hex end nogen af dem Allesammen her! for Guds Skyld lad mig gaae, I dræbe en Uskyld!“ —

„Det er den Onde som taler af hende vidskede *Degnen,* i det han giordte Kors for sig. —

I kan ikke brænde mig uden Øvrighedens Tilladelse inde [i] Byen, skreg *Meta* med et Slag[s] triumferende Glæde og vendte sig bort fra Præsten. —

„Din forstukkede Synderske!" udbrød Sognefogeden, og gav hende et Rap med sin Stok. „Saa lad kun Forretningen strax skee!" —

Bødelen med sine to Haandtlangere greb derpaa *Meta* om Livet og førte hende hen imod Baalet. —

„Naade! for Guds Skyld Naade!" skreeg den Ulykkelige og fordreiede vildt det af Naturen hæslige Ansikt som der ved blev endnu lang stykkere. —

„Grin ikke saa ilde gamle Satan!" sagde Bødelen „Nu skal jeg snart giøre din Seng i Stand. —

Derpaa greb han hende med Magt, og kastede hende over Baalet hvor hans Svende bandt hende fast med nogle til dette Brug indrettede Jernkieder.

„Gud i Himlen send mig Hiælp!" jamrede *Meta.* — En Mængde brændbare Materier blev nu kastet til. — Og Bødelen antænde nu Baalet. —

„Nu brister da i svage Baand
Tag Herre naadig mod min Aand!"

bad den Døende paa Baalet. — Qvinderne begyndte at hyle. — Alt slog Luen vildt op, da i detsamme en Skare Ryttere anført af en ung Knøs jog ind imellem Bønderne, løste *Meta,* der strax tog Flugten, og nedrev Baalet. —

„Hvad vover I uden Reterlov og Dom, tvertimod Guds og Kongens Bud! — Regnskab venter Eder. — derpaa greb to af Rytterne Sognefogeden, sadte ham foran paa deres Hest og jog afsted ind mod Odensekanten, bag Skoven forsvandt snart den unge Knøs, Ryttere og Sognefogeden, og Bønderne stod endnu noget efter og stirrede som Himmelfaldne, endeligt udbrød de. —

„Det var Fanden! — Og vor Sognefoget tog han med sig; o den lede Hex er ogsaa borte! —

„O min Mand! min Mand!“ jamrede Sognefogedens Kone, Fanden foer af med ham, og jeg arme elendige Enke!“

VIII

..... Mig synes, at jeg seer
Endnu den sorte Geist, at jeg ham hører true
Med samme Tordenrøst. —
Kiærlighed uden Strømper
af Wessel.

„Jeg har seet Fanden i al sin Herlighed mit Barn!“ skreeg Erik i det han traad ind i sin Stue og *Thora* ilede ham og John i møde spørgende hvorledes det var gaat den stakkels *Metha.* —

„Min Fader spøger nok?“ spurgte Thora smilende.

„Spøger?“ svarede *Erik* „naar har du hørt mig spøge med Fanden? nei det er en Karl som jeg har al Respekt for! — hvad siger de Hr John? var det ikke Fanden som foer af med Sognefogeden?“

John bejaede det.

„De med Hr John!“ udbrød Thora, „Nei det er da ogsaa alt for morsomt! ha, ha, ha!“

„Grin ikke saadanne Pige!“ sagde Erik, „vi spøger ikke! havde du seet det som vi saa havde du drattet om af Forskrækkelse!“ —

„Men hvorledes saa da Fanden ud! spurgte *Thora.*

„O det var en leed Karl!“ svarede Erik, „han havde store Bukkehorn og Tungen hang ham langt ud af Halsen og brændte i den røde Lue! uh! jeg synes endnu jeg hører ham skrige til den arme Sognefogede „Regnskab venter dig! — hu! det maa være et satansk Regnskab!“

Ha, ha, ha!“ udbrød Thora! men de Hr John, de, den fine oplyste Engelænder troer og det samme!

„Hvad man seer maa man dog tro.“ svarede John. —

„Ha, ha, ha! det er dog Helte de Mandfolk!“

„Grin ikke mere! du giør mig vred, troer du jeg nares med dig!, skreeg Erik! —

„Ja det er umuligt dit alvor Fader!“ svarede Thora og loe atter; „og er det Alvor? saa har i Begge to kun daarlige Øine! det var jo Vilhelm som ræddede Metha og .....

„Hvad?!“ udbrød Erik og spilede Mund og Øine op. — Den gode Knøs! det ligner ham! men det er vel dog et af dine Paafund?“

Ja gode Fader!“ svarede *Thora,* „det giorde mig saa ondt for den stakkels *Metha*! og at hun ingen Hex er, siger jo Fornuften naar der ingen er til. — Da Vilhelm kom hiem fra Ærindet du havde sendt ham i, fortalte jeg ham strax alt, og det kostede mig intet at faae ham til at ride til Odense og melde Øvrigheden det, der sikkert ikke vilde tillade Overtro at dræbe en Uskyldig. Han har været hældig! hun er rædet! o den gode Vilhelm.“ —

„Er det sandt hvad du fortæller Pige?“ spurgte Erik. —

„Jeg tænker Vilhelm kommer før Middag!“ sagde hun, saa vil han nok overtyde dig! men Frokostbordet er dækket, I kan nok trænge til Noget at styrke Eder paa oven paa den store Skræk!“ —

Imedens de sætter sig til Bords vil jeg gaae lidt tilbage til Vilhelm med sin Fange, Sognefogeden.

Rytterne jog afsted med ham, som jeg ovenfor har sagt, og han kunde i de første Befippelsens Øieblikke ei udstøde et Skriig, men efter nogen Tids Forløb hævede han sin Fortvivlelses Stemme. —

„O Hr *Sathan* spaer mig! tag Degnen han er mere skyldig end mig! det var ham som dømte deres kiære Madamme! o spar mig! spar mig!“

„Hold din Kiæft" sagde Rytterne og stødte ham i Siden. „du skal ikke tro *Satan* giør sig den Umage at hente Dig!"

„O ja! o ja!" jamrede Sognefogeden. —

Endelig holdt de ved Raadhuset og han blev ført derind. —

Den Tanke at det var Fanden som havde ført ham, var saa levende hos ham at han den første halve Time i Forhøret ikke kunde besinde sig det mindste skiøndt han kiendte Borgemesteren og Raadsherrerne som vare der. — Efter Forhøret reed Vilhelm Hiem, men Sognefogeden maatte for det første blive i Forvaring. —

IX

Venlige Væsen! hvad søger du her?
Du er for nær
Bølgernes brusende Gang;
Stormene døve din Sang.
Mennesket her, som Naturen er haard,
Følelsens udi Kulden forgaaer;
Sangeren ændser man ei.
Rastløs Higen af Meisling.

Det var Middag, Vilhelm var endnu ei kommen; — Efter Maaltidet talede Erik i Enrum med sin Datter, og bød hende, for første Gang bestemt, at hun skulde ægte *John*.

grædende kastede hun sig i Fade[re]ns Arme og bad ham dog ikke [giøre] hende ulykkelig for stedse. „O Fader!" udbrød hun, „Glemmer du hvad du har lovet *Vilhelm*, glemmer du hvad han har giordt for dig, Dit Liv har han skiænket dig! og nu vil du berøve ham sit og din Datters!"

„Roman Sladder!" svarede Erik og kastede et vredt Blik til den Bedende. —

„O Fader Fader! aldrig kan jeg ægte Sir *John!* — og han vil heller aldrig blive lykkelig ved en tvungen Brud! for-

barm dig dog! — du har jo eengang velsignet mig og Vilhelm! den Evige har hørt dit Løfte! o Fader! Fader!"

„Jeg vil ikke høre mere!" sagde Erik koldt og forlod hurtigt Værelse[t]. —

„O Gud du forlader jo aldrig de Ulykkelige!" sukkede Thora og ilede ned i Haven for at kunde lindre sin Smerte ved Graad. —

Vilhelm havde besørget nogle Comisioner for Erik hvem han tiente som et Slags Forvalter og kom derfor ikke til Gaarden før henimod Aften. Da Thora saa ham langt borte, sprang hun ham imøde.

„Alt er forbi!" var de første Ord hun fremstammede, „din Formodning er grundet. John er her for at beile til mig[,] i Dag har min Fader sagt mig Alt, vi Ulykkelige!"

„Thora! Thora!" skreeg Erik i det samme, som fra Vinduet var blevet dem vaer. —

„Min Fader kalder!" udbrød hun, „O Vilhelm! Vilhelm! jeg maa ikke blive din!" og ilede derpaa ind. — *Vilhelm* kunde ikke fatte sig, ubevidst sig selv ilede han i Skoven og kastede sig der, mellem nogle Buske og udgiød hede Taare. Pludseligt foer han vildt op og halv syngende halv skrigende udbrød

Du som Ormen ei forlader,
Almagts vise godê Fader!
Hør mit Suk i Nøden;
Send mig Døden!

Ene og forladt herneden,
Staaer jeg som en Blomst paa Heden!
Den i Stormen blegner,
Brudt den segner!

O forbarm dig Evighøie!
Skuer Taaren i mit Øie. —
Jeg fortvivler Fader,
Alt mig forlader! —

„O Gud du har dog giordt saa meget for mig! ja mere end jeg fortiener, men har du kun hævet mig til din lyse Himmel for at jeg maa styrte dybere, o det var grusomt! og du er jo god. — — O tilgiv mig! tilgiv mig at jeg kan tvivle derom. men det er haard, alt for hordt — — Men er jeg ikke Mand! og hengiver mig strax som en Qvinde til Graad. Endnu har Erik ikke sagt mig det! — jeg har hans Ord! han kan ikke bryde det! — jeg vil gaae til ham jeg vil gierne tiene ham syv Aar, uden Løn, for min elskede *Rachel.* — Han kan ikke lide jeg digter Viser; jeg vil love ham aldrig at digte eller rime mere! — han har dog meget gavn af mig; han vil ikke gierne miste mig! nei! Nei! det var ikke Thora som sagde mig „hun kunde ikke blive min, det var kun min Phantasi som malede mig Tilfældet muligen. — Ja! jeg vil gaae til Erik, han kan, han vil ikke bryde sit engang givne Løfte!" — Alle disse Tanker foer vildt omkring i hans Siæl. Stiernerne begyndte allerede at blinke over hans Hovede; fromt knælede han ned og bad med Taare i mørke Øine. —

Fader hist hos Lysets Hære,
Barnlig jeg tør nærme mig,
Børn vi jo maae alle være
Hvis vi komme skal til Dig!
Dine Engle Barnet fulgte
Da det ud i Verden drog,
Uveirsskyer sig fordulgte
Barnlig tryg jeg Harpen slog! —
Som dens Strænger Hiærtet bæved'

Engle venligt mig omsvæved
Giordte Barnet lykkelig.
Harpen nu i Krogen hænger
Stille! thi den er forstemt!
Barn er jeg nu ikke længer,
Sangeren har man forglemt.
Svagt mit Haabets Flamme brænder,
Ei beskyt' af Faderhænder
Mod [ɔ: maa] den snarlig slukkes ud.
Slukkes den, sluk med det samme
Livets hede pinte Flamme,
Og modtag mig Godheds Gud! —

Han ilede derpaa afsted hiemad. — Ved Udkandten af Skoven laae et lille net Bondehuus hvor en Maler boede som havde malet mange ret skiønne Altertavler og Billeder for Egnen; her kom Vilhelm ofte ned og var meget elsket i denne lille Kreds. — Malerens to smaa Drenge, *Hans* og *Waldemàr* ilede Vi[l]helm imøde og standsede ham, da [de] langt borte blev ham vaer. Han legede ofte med dem og sang dem smukke Viser og derfor holdt de meget af ham. Han vilde snoe sig fra de smaa Skielmer men de trak ham hen mod Huset hvor Malerens Kone *Maria* venlig bød ham træde ind, hun ventede sin Mand om nogle Øieblikke, og denne havde just noget at tale med ham om. — Ugierne gik han ind da han brændte efter at tale med Erik, men Marias Venlighed og smaa Drengenes Trækken i ham, nødte ham til at give efter. — Maria gik ud i Kiøkenet for at hente nogen Forfriskning for Vilhelm, og da smaa Drengene havde mærket paa ham at han ikke var oplagt til at lege med dem i Aften sprang de uden for. — Da det varede noget før Maria kom ind, gik han til Vinduet. glad[e] og lykkelige legede de derude i Maanskinnet og kiøssede barnligt hindanden i det de sprang

efter de deilige Sølvstierner som sade paa den høie blaa Himmel. — „Lykkelig Barndom udbrød Vilhelm! o men den kommer aldrig mere tilbage!“ derpaa begyndte han at synge og kastede et ømt taarfyldt Blik paa Børnene giennem de solbrændte Ruder. —

Maa jeg lege med i kiære Smaa?
Maa jeg lege med? o nægt det ikke!
Elers maae jeg ud i Verden gaae,
Fryd ei straaler meer for mine Blikke.

Jeg vil atter være Barn igien!
O det er den allerbedste Alder!
Og som Barn mig aabnes Himmelen,
Naar den tunge Vandrings Kappe falder!

Vi er jo dog alle Børn her,
Og den gode Gud er vores Fader,
Lige huldt han elsker jo enhver,
Roligt jeg mig til ham overlader!

Kiære Smaae saa tager mig da med,
Jeg mig ene kan hos jer fornøie!
Og til Barnets Leeg og Uskyldhed
Smiler Fader ned med venlig Øie. —

Da de smaa Drenge hørte ham synge sprang de glade ind og grebe hans Hænder spørgende om han var længer vred.

„Lykkelige Væsner!“ udbrød han og tryggede et Kys paa deres Pander i det en Strøm af Taare qvalte hans Stemme. —

„Men Vilhelm hvad fattes dig?“ sagde den lille *Valdemar,* du græder jo, har du ikke været artig? lille Valdemar græder aldrig uden naar Moer skiænder for det han ikke er

artig! — Syng os den Vise nok eengang saa skal du faa tre hele Kys!" — men nu maae du ikke glemme at tage os med op til *Thora,* ...!

„Thora!" udbrød Vilhelm, „o Gud! —

„Ja holder du ikke af hende?" spurgte *Valdemar,* „Du skal ikke narre mig, for jeg saa nok i Søndags hvor du køssede hende inde i Skoven, ligesom Fader kiøsser Moer; du saa ikke mig, for jeg laa bag Steendyssen og kukkeluret; ja! ja du! du seer paa mig! men det er *Sataniet* [ɔ: Satan i det] sandt jeg siger; dog tag dig iagt at ikke Bussemanden kommer!" —

„Han er alt kommet!" skreeg Vilhelm og sprang op „O hvi dvæler jeg! jeg Ulykkelig!" —

„Hvad feiler Eder kiære Ven?" spurgte Maria i det hun traad ind, „I seer mig saa forstyrret ud!"

„O Gud tael ikke til mig!" udbrød Vilhelm. — „jeg er ulykkelig! meget ulykkelig!"

„Nu syng os en Vise!" bad den lille *Valdemar,* „Du glemmer det rent! lad dog Moer høre *den* som Du nylig sang. —

„Gud dennem tilgive som Aarsag er
At de ei sammen maa være,
Som have hindanden af Hiertet kiær
Og elske i Tugt og i Ære!"

Sang *Vilhelm* og reev sig i det samme fra de Smaa og ilede ud af Huset. —

„Gud hvad feiler den gode Knøs!" udbrød Maria, og sprang til Vinduet for at kalde ham tilbage, men han var forsvunden. —

X

Tusmørket Nattens mægtige Herold,
I Skoven staaer dybt under Vesterlide;
Paa vældig Arm han bær det sorte Skiold,
Og æsker harmfuld Dagen til at stride.
Snart sprænger Natten lysets gyldne Baand,
Og stiger op paa høie Himmelthrone,
Og sætter stolt med seiervante Haand,
Om sorte Lok den blanke Stiernekrone.
Det skumle Blik forjager Himlens Pragt,
Og Hav og Jord den sorte Vinge skiuler;
Da hylle Rædsler sig i Mørkets Dragt,
Og stige frem af Underverdnens Huler.

Boie

Erik stod ene paa sit Værelse ved det aabne Vindue og stirrede ud over den maanebelyste Egn; adskiellige Planer krydsede giennem hans Hovede angaaende *Thoras* og *Johns* Forening da det i det samme bankede paa Døren, forundret over dette sildige Besøg, gik han hurtig hen at lukke op. — Vilhelm traad ind. de store brune Øine funklede vilde under de fint hvælvede Øienbryn; Kinderne som vare blege ved Indtrædelsen fik under Samtalen en feberagtig Rødme som ikke klædede ham ilde! —

„Hvad nu saa silde Mosiø Vilhelm?" spurgte Erik.

„Tilgiv mig gode Herre, hvis jeg forstyrre Eder, men ...

„Siig kun hvad du vil!" svarede Erik — „kun ikke om min Thora! ...

„Om hende er det just at jeg vil tale!" afbrød *Vilhelm* „I har jo, ved Guds Himmel, loved mig den hulde Pige! og nu vil i bryde Eders Løfte fordi en riig og fornem Beiler melder sig? ...

„Hvad har jeg lovet?! hvad siger Du!?" skreeg *Erik.*

„Jeg vil ikke gientage, ikke paa minde Eder!" sagde *Vilhelm* hvad I skylde mig som Eders Frelser, og hvad jeg siden har udrettet i Eders Tieneste for Eder, kun forhindre at I

bryde et Løfte, som ellers vilde dræbe Eders Barn, giøre mig vanvittig, og .....!

„Ti!" skreg *Erik* og Vrede lynede ud af hans Øine. —

„Nei jeg maa røre Eder! — For Guds Skyld bring mig ikke til det yderste! — Thora! Gud denne Engel i en andens Arme! Nei før vover jeg alt! jeg har eders høitidelige Løfte, den gamle *Iver* har jeg til Vidne! han hørte Eder! — Thora elsker mig! hvi frygte da! —

„Raser du?" spurgte Erik og stirrede ham med tvungen Kulde ind i Ansigtet. —

„ja jeg raser!" udbrød Vilhelm, „I skal see hvad jeg vil vove! — — endnu eengang, og sidste spørger jeg Eder, „*vil I give mig Thora?*"

„Nei!" svarede Erik og vendte ham Ryggen.

„Ved Christi Blod!" svoer *Vilhelm,* „det maa skee!" og vilde styrte ud. Erik greb ham i Armen og trak hurtig i Klokkestrengen. —

„Bliv!" sagde han, „bliv! — troer du at jeg er taablig at lade dig saadan gaae bort! — Thora kan ikke blive din, men derfor kan vi to jo gierne være Venner! Du bliver her i din Tieneste hos mig; jeg fordobler din Løn — og det — som du kalder et Løfte, et spøgefuld Ord udsagt uden Alvor, at Thora skulde være din Brud, dette lille Ord afbetaler jeg dig med 200 Rdlr. — Ha! hvad synes du om det? vær nu ingen Barn længere!"

„Skiændige Bedrager slip mig!" skreeg *Vilhelm* og vilde støde ham fra sig! — „jeg hader dig! jeg afskyer dig! ved Gud i Himlen du har selv fremskyndet din Undergang!" — —

„Ha fordømte Knøs!" mumlede Erik hos sig selv, „skrækker hans Spretten mig ikke!" og trak atter i Klokkestrængen. — Strax efter traadte 2 Karle ind. *Erik* vendte sig atter til *Vilhelm* og spurgte ham alvorligt, „om han vilde endnu

vedblive hans Paastaaenhed, naar han lovede ham 400!" Vilhelm taug. „Saa griber ham da, og kaster ham ned i Ormehullet!" skreeg Erik til Karlene, „er Thora gift, gode Knøs, og med sin Mand i Engeland, saa skal jeg atter give dig din Frihed!" —

Derpaa greb Karlene *Vilhelm* som de med megen Møie fik bunden og ført med sig. —

„Tænk paa Eders Dødsstund!" skreeg han ved Udgangen til Erik, der ved disse Ord uvilkaarlig faldt tilbage i Lenestolen. Hurtig dreiede han Hovedet fra Udgangen for ikke at see Vilhelm, og kastede Øiet hen mod det aabenstaaende Vindue. —

„Hu *Sathan!*" skreg han, da han blev et rædsomt Væsen vaer, som stragte Overkroppen halvt ind af Vinduet og kastede fælt de fæle skielende Blikke hen paa ham og rakte en lang skintør Dødningklo hen mod ham!

„Ja Satan!" sagde Skikkelsen med huult Grinen, og forsvandt i det samme.

„Vee mig!" udbrød Erik og holdt Henderne for Øinene.

XI

Kom Yngling, kom, med mig du være svag
At Du kan vorde stærk paa Modgangs Dag.
Der er en Gud, saa al Naturen raaber,
Lyksalig den, som paa hans Godhed haaber.
O Horrebow.

Vilhelm blev af Karlene ført ned i en mørk Kiælderhvælving, som før havde tient Munkene til Fængsel. Karlene lukkede omhyggeligen de store tunge Jernlaase i for ham, og glædede sig ret i Hiertet, (da de hadede ham, fordi at alle roste og elskede ham saa meget), — Om Natten overveiede Hr *Erik* hvad han nu videre havde at giøre, og *Thoras* Bryl-

lup med *John* blev bestemt til om Eftermiddagen. Henimod Middagsstunden blev Erik pludselig Syg men han vilde dog ikke at dette skulde giøre nogen Opsættelse i Brylluppet. Timen kom, men — Thora savnedes tillige med sin Ridehest, og Ingen kunde give mindste Oplysning om hvilken Vei hun havde taget. *Erik* rasede, Spøgelset ved Vinduet svævede atter i Indbildningen for ham og han begyndte at tale vildt, helle Huset kom i Bevægelse og alle maatte afsted for at søge hende, *Erik* selv satte jeg [ɔ: sig] paa sin graae Skimmel og i følge med John og nogle Karle tog Veien ad *Nyborg* til, da Erik formodede at *Thora* maatte været taget denne Vei da hun der i Omegnen havde en *Tante*. Imedens de jager om efter *Thora* vil jeg vende mig lidt om til den stakkels *Vilhelm* i Fængselet. Umattet af den megen Anstrængelse for at rive sig løs fra Karlene, sank han ned paa det halvforraadne Straaleie. — Det var en dyb mørk Kiælder i et af Herresædets Taarne, hvor Vilhelm nu befandt sig. Efter at have udraset sin vilde Smerte i Ord, faldt han i Graad og det pinte Hierte følte sig lettere. Natten gled bort, i Morgenstunden hørte han en Raslen over sig og blev en Lysning af en Lampe vaer. Det var Erik som selv nedhidsede fra en Lem i Loftet Spise til ham.

„Det giør mig ont for Dig Knøs!“ sagde *Erik,* „men du vilde det selv.

„Hvor er *Thora*!?“ udbrød *Vilhelm.*

„Hos sin Brudgom troer jeg,“ svarede Erik, hvis hun er færdig med sin Brudestads! — men see her er Spise! Lev vel!“ og trak sig hurtig bort. —

Vilhelms Indre var atter blevet oprørt, fortvivlet vreed han Hænderne og udstøtte dybe Sukke.

„Ha Bryllupsgiæster!“ skreeg han vildt, da han hen paa Dagen hørte den megen Støien og Hestetrampen over sig, da Erik og alle reed af Sted for at finde den flygtede Brud. —

„Alt har forladt mig!“ udbrød Vilhelm „o Thora har du kunde svige mig! er du alt en Andens Huustrue! Nei! o Nei! — — Maaskee vrider du nu fortvivlet dine Hænder og forbander vor Kierlighed! forbander? — Nei det kan du ikke! — — o var der blot Glimt af Muelighed at slippe ud og rædde dig!“ —

Tudsinde Planer giennemkrydsede hans Hierne, men som de vare fattede, forkastede han dem igien. Tiden skreed imidlertid hurtig hen, alt var Dødsstille om ham, da Landsbyklokkerne vækkede ham af hans Grublen, han kunde slutte deraf at det var Aften da de tonede ved Solens Nedgang; en underlig Vedmod bemægtigede sig ham, men som tillige styrkede og vederqvægede ham, han sank ned paa Straaleiet og uvilkaarlig flød dette lille Digt som han eengang havde digtet, ham fra Læberne.

„Gud sin Skabning ei forlader!“
Siger Stemmen i mit Bryst.
„Han er alles gode Fader,
Som kun skaber Held og Lyst“ —
Ja jeg maae det rørt erkiende,
Meget har du giordt for mig,
Og [til] Livets sidste Ende
Skal jeg barnlig elske dig!

Min Feil du huldt tilgive,
Ak jeg tvivlte du var god,
Du er Fader, det oplive
Kan det sjunkne Haab og Mod.
Jeg var svag i Modgangs Storme,
I Fortvivlelsen jeg bad,
Foden knuste Støvets Orme
I mit Raseri og Had.

Styrk mig Kraftens rene Høie
Gyd din Straale i min Siæl!
Aftør Taaren i mit Øie,
Eller send mig sidste Qvæl!
Dog om selv hver Støtte falder,
Om hver jordisk Hiælp undflyer,
Dog en indre Drift mig kalder,
Hæver, — selv blandt Modgangs Skyer.

Nød og Mangel kan mig bøie,
Aanden som du gav jeg har,
Fri den svæver mod det Høie,
Elskovs Himmel straaler klaer!
Men du vil mig ei forlade!
Nei du kan, du vil det ei!
Taare skal ei Kinden bade,
Trygt jeg vandrer Prøvens Vei!

En barnlig Tillid til Forsynet opfylte atter hans Siæl og Timerne skreed hurtigere end man skulde have ventet sig det; Klokken slog 12, da Vilhelm ved at giøre nogle Skridt hen imod Muren føler sig pludseligt omfavnet og en mængde Gruus og Steene styrter ned fra Hvælvingen ved Siden af ham i det en underlig Pusten og Stønnen lader sig høre. En Gysen, som forvandlede sig til Rædsel, foer i giennem Vilhelm, da Hvælving[en] svagt oplyses ligesom af et ovenfra indtrængende Lys, og han seer en guulbruun Beenrad hvile sig op til hans Barm, og en Stemme siger: „Vilhelm! Vilhelm!“ — Han giør et Spring til Siden, og Beenraden sank knagende til Jorden. — Da han derpaa hæver Øinene mod Loftet, bliver han vaer, at Lysning[en] falder ned igiennem et Hul deroppe. — Fattet, udfandt han snart Knuden til Dødningens Omfavnelse. At det mueligt var Skeelettet af en

dræbt Munk, som her var henstillet i en Krog og nu ved Berørelse faldt om paa ham; Udraabet af sit Navn, ansaa han for Phantasi Bedrag, da i det samme atter Stemmen kalder „Vilhelm! Vilhelm!"

„Hvem er det?!" spurgte han mandigt.

„Mig svarede Stemmen. „Grib Touget som jeg hidser ned, jeg skal da bryde Hullet større! klatrer saa kun op og ud!"

Et Toug blev hidset ned, og uden videre Tænken greb Vilhelm det og klatrede op til Hullet to lange Arme greb ham om Livet og fik ham ud. Han stod nu i Hr Eriks Have; det var Maanskin og alle Gienstande omkring ham laa klart oplyst af Maanens Straaler. Men hvor forfærdes han ikke ved at hæfte Øinene paa sin Frelser, da han seer en lang mager Skabning i Qvindedragt som mere lignede en af Underverdenens Plagegudinder end et menneskeligt Væsen. Et laset Skiørt, hang om de magre Lænder og naaede næppe længer end til Knæerne der sat som store irrigulære Triangler ovenfor det magre Skinnebeen. Ved den Anstrængelse som det havde kostet at drage Vilhelm ud, var Tørklædet blæst til Side og det ene Bryst, liig en tom Skindpung hang ud over Maven, Hovedet, hvorpaa de lange sorte Haar flagrede i Vinden saa ret ud som en raadden Trærod hvoraf sorte Flammer hvirvlede ud.

„Skikkelsen, som saae Vilhelms Skræk, greb ham i Haanden og trykkede et Kys paa den og sagde „Gud skee lov at jeg har dem fri gode Herre!" —

„Ha *Metha*!" raabte Vilhelm, og trykkede hendes Haand med Varme.

„De ræddede mit Liv!" svarede Hun, „nu har jeg dog paa en Maade giengieldt! Spørg mig ikke om mere, men tag en Hest og riid af sted mod Nyborg, der vil de finde Thora! Lev vel! —"

Vilhelm vilde holde hende tilbage, men hun rev sig løs og forsvandt bag Hækkene.

„O Thora jeg skal finde dig!“ udbrød han efter et Ophold. „O Gud er god! Ja al for God!“

XII

Sanct Withold gik tre Gange Heden omkring,
Der mødte ham Ellekoner i Ring
Ved Midenat
„Forsvinder brat,
O pak jer i Trolde, pak jer! —
Kong Lear af Schakspear

Det første Vilhelm giordte var at liste sig ind i Stalden for at tage sin Hest, for des hurtigere at kunde indhente Thora og slippe bort fra Egnen. Paa den fierne Himmel hævede sig et Uveir som syntes at vilde indhente vor flygtende Ridder som jog rask afsted paa sin lette Ganger. Før han naaede Udkanten af Skoven, havde allerede sorte, tykke, Skyer skiult Maanen og disse udgiød tillige en saa vældig Strøm af Hagel som om de havde i Sinde at dræbe, eller i det mindste at skiule vor Helt for stedse. Hesten steilede, giordte Sidespring og kom lidt efter lidt fra Stien, til den til sidst standse[de] midt for en stoer Tiørnebusk der haardnakket stod imod den raske Ganger.

„Fordømt!“ udbrød Vilhelm, „er jeg ikke over hundrede Gange i Mulm og Mørke redet her igiennem Skoven, og har aldrig forvildet mig og just nu ..... ha! fordømte Skiebne!“

Han maatte nu stige af Hesten, og lede denne, og saaledes slap han da ud af Skoven. Hagelveiret var vel ophørt, men rundt om ham var Nat, og han kunde ligsaa godt ved at ride fremad, synke i en Mose som finde Veien. Raadvild stod han et Øieblik og kastede Øiet hid og did, da han i det fierne

opdager et Lys; han steeg paa Hesten og reed efter det, da han var det et halvhundrede Skridt nær, saa han tydeligt at det kom fra en Bakke, hvori var en dyb Hule, frembragt ved det, at Bønderne der havde hentet Leer og Gruus til deres Hytter, forundret over Lysskiæret fra dette Sted, saa reed han nærmere, og seer da en ung Pige sidde ved Indgangen, ganske saaledes som hans Phantasi afmalede ham en Jettepige. Det lange gule Haar flagrede vildt omkring Halsen og liig den yngste af Parcerne, sadt hun der og spand paa sin Rok; rundt om hendes Fødder hævede sig hvide Bølger, og underfulde, susende og snadrende Toner løde. — Pigen syntes ikke mærke ham og sang med en høi klaer Stemme. —

..... Der dandse fire, der dandse fem;
Ellekongens Datter rækker Haanden frem.
„Velkommen Hr Olav; lad fare din Fig!
„Bi lidet og træd i Dandsen med mig." — —

„Hu dog!" skreeg hun og sprang op, i det *Vilhelm* giordte en rask Bevægelse hen imod hende, for at overtyde sig om det ei var et Blindværk.

„Hvem er du min Pige?" spurgte han og traadte ind i Hulen, men i samme Øieblik hævede de hvide Bølger sig op om hans Hovede og han fik et Stik i Benet saa at han forskrækket trak sig et Skridt tilbage. —

„Vil i ligge stille i Satans Tøi!" skreeg Pigen og hævede i det samme en vældig Prygl. — „Vil du lad være du *Mads Gase* og bide!"

„Hvem er du?" spurgte *Vilhelm* atter.

„O er det dem gode Herre? blev jeg ikke saa forskrækket saa det gungrer i min Mave; ja, ja," ved blev Pigen, „Alle Svin er sorte i Mørke, men kiender du mig da ikke? jeg er jo Præstens *lille Kirsten;* jeg passer hans Giæs, og her er vi i denne Grøft om Natten!"

„Ah! er det dig mit Barn!“ svarede *Vilhelm* tog jeg dig ikke an for en lille Jettepige(n) som sadt og spandt det røde Guld i Tordenveiret! men jeg Nar! det er jo sandt, alt Biergpuslinger er jo bange naar det tordner og giemmer sig dybt i Biergets Inderste. — Men har du ikke seet Thora ride her forbi? ...

„Thora?“ afbrød hun; „Jo! men det er længe siden! Solen var da ei gaaet ned, hun er vist hiemme forlænge siden. —“

„Og hvad Vei tog hun?“ spurgte Vilhelm;

„Hun reed om ad Mads Hansens Gyde og derfra, saa vidt jeg kunde see, ind i den lille Koehave bag Mosen.“

„Jeg takker dig for Underretningen!“ sagde han og svingede sig paa Hesten! „men har du ei mærket

H. C. ANDERSEN

CHRISTIAN DEN ANDENS DVERG

UFULDFØRT ROMAN

1831—1832

Barndommen er dog vor Erindrings Paradiis, der er Alt betydningsfuldt og stort, og Hjertet troer uden at kunne begribe; et daarligt Træsnit, et plumt udskaaret Billede, har os da tidt en Værd, som vi siden ikke skjænke det langt fuldkomnere Mesterværk; den snevre Krog i Stuen bliver os en stor, herlig Selskabs Sal; fire nøgne, tørre Pinde vi stikke ned i Jorden er os den deiligste Have med Æbler og Kirsebær. I hvor snorrige end enkelte Ting da ere, forekommer det os dog aldrig, som ældre, at denne barne-Alder er komisk, at det er saa latterlig, denne Uvidenhed, denne fromme Følelse, at troe uden at begribe; derimod naar vi i Historien see hen til Middelalderens Skikke, Faste og hele Leven og Virken, er os dette saa naragtigt, saa egnet for den komiske Muse; og dog ere de begge underligt beslægtede.

Det poetiske Afbillede af en svunden Menneskealder, ligger os ikke saaledes i Hjertet, som Erindringen om Barndommen, hiin er saa fjern, denne saa nær, vore Følelser og Tanker ere saa ganske udsprungne fra denne. Det er just det store Herlige ved Poesien at den gjør hvort Hjerte til Barnets Hjerte for den hele Verden, den skjenker os i vor Sjæl, en Levealder der strækker sig fra de ældste Cosmogoniske Myther til Nutidens vexlende Begivenheder, den lader os see det store Livets Drama som var det Erindringen om vor egen svunde Barndom.

Meget af hvad der er skeet med os medens vi vare smaae, havde [ɔ: have] de ældre saa levende, eller saa tidt fortalt

os, at vi troe at erindre det selv, saaledes er det ogsaa at Poesien moderligt fortæller os, saa at vi, i det mindste under Fortællingen, synes at opleve det Hele.

I et Nu [foran]drer sig den hele Scene om os; Danmark er ganske anderledes, Skovene strække sig langt større, langt dybere; Herregaardene reise sig med høie Taarne bag de dybe Voldgrave, Kjøbstæderne ere snevre og mørke, de fleste Huse klinede op af Leer og Gaderne et Morads, da der ingen Brolægning er. Klokkeringning og Munkesang hæver sig som Grundtonen i dette halvdunkle Malerie; — Vi staae i Odense, Fyens gamle Hovedstad, her reiser sig en nyelig fuldført Bygning, med sin gotiske Gavl og udstaaende Bjelker, hvori man har skaaren Hoveder, der paa det sælsomste fordreie Ansigtet, lidt ovenfor disse ere hæftede Jernspiger ind, der vise os at det var i Anno 1481, den blev færdig, et Aar der i Danmarks Historie er mærkelig ved Christian den 1stes Død og Christian den andens Fødsel. — Høiere oppe i Gaden ligger St. Knuds Kirke, med sit stolte Taarn og sine brede, spidse Vinduer. Den er oplyst, Folk drage derhen, thi det er de hellige tre Kongers Fest. — Lad os først betragte de forskjellige Partier der gaae os forbi, de kunne, som en Art Tone-Hjeroglypher danne Ouverturen til det store Drama der snart begynder. —

Den underlige, halv ridderklædte gamle Mand der kommer hist, med den tykke Stok i Haanden, den brede Hat og det store Slagsværd ved Siden er en ærlig velagtet Slagter; de unge Karle der følge ham, hver med en bred Kniv i det hvide Belte er hans Drenge; her kommer et pyndtelig Selskab; de lystige Svende bære gule Hatte over de gule Hætter, Kjole og Buxer ere af samme Farve og disse naae dem til Anklerne Sværdet er spændt fast til Laaret, og paa de brednæsede Skoe pranger en stor Sløife; et Øieblik og et Rytterie jager forbi; den snevre Hue og stive Pibekrave giver Damen

noget skarpt i sit Udvortes, et heelt Kobbel Hunde følger med den mandhaftige Ridder paa hendes venstre Side; at ogsaa de følge Herskabet med ind i Kirken maa ikke støde os, det er en Sædvane som Tiden her hævder. — Nu kommer der Musik, Piber og Kjeltrommer skingrer i de snevre Gader en Procession af Munke og Læg-Folk skride forbi; Skolebørnene i side Kapper bære store brændende Voxlys, Munkene derimod Vievand og Kors. En stor Fane vaier i Spidsen for dem, og svinges under Sangen og den skurrende Musik; gamle Mænd og Koner, Piger og Landseknægte i en broget og støiende Uorden følge med; een af de sidste er en gammel Krigsmand, med sølvhvidt Haar, Trøien er ham for kort, saa de tynde, magre Haandled stikke langt uden for Ærmet, en gammel Hagebøsse hænger ham som Stads, i et Bandoleer over den venstre Skulder. han er den sidste der skrider ind i Kirken, hvor Sangen nu hæver sig stærkere og stærkere. —

Hvem var denne Gamle? Kun en fattig afskediget Krigsknægt, som de hellige tre Kongers Fest og hans Hjertes Trang kaldte til Kirken, vi ville slutte os til ham, saaledes træde vi ind i Kirken og komme i et nærmere Bekjendtskab med den Gamle, een, som man vil see, temmelig vigtig Person i de følgende Livsbilleder, som nu optræde for os. —

Den omtalte Kirke var egentligt de Knudsbrødres Klosterkirke, en mørk hvælvet Gang forbandt Kirken med Klostret; det var de hellige tre Kongers Fest og derfor var der oplyst paa det prægtigste; men vi maa ikke tænke os den med det venlige, lyse Udseende, den i vor Tidsalder frembyder naar den er oplyst og smykket med Krandse og Grønt ved en eller anden hellig Høitid, de høie, stolte Hvælvinger

vare dengang og nu de samme, men de hvide Vægge, den pyntelige Forgyldning paa de lyse Stole, var alt for smagfuld for hiin Tidsalder, broget med Billeder, Skjoldmærker og Munke-Indskrifter hævede de høie Mure sig; malet Løvværk, med kunstige Sammenfletninger prydede Loftet, culeurt Glas der dannede hele Figurer sat i de høie Vinduer; rundt om reiste sig Altre, hvor en Geistlig i hvid sølvmors Dragt holdt Messe og ringede med den lille Sølvklokke hver Gang han nævnede Madonnas og Frelserens Navn, hvor efter den knælende Gruppe af Mænd og Qvinder bøiede sig dybt. For Høialtret stod tre Præster i kosteligt Silke med Guldblomster paa, smaa Drenge i hvide Skjorter og røde Kalotter paa Hovederne svingede Røgelsekarrene, i det de barnlige Discanter smukt blandede sig med Munkenes dybe Bas. — I Gangene rundtom knælede Folket; den gamle Soldat, vi alt kjende, laae taus bag en Pille, hvor han intet saae af den festlige Herlighed der nu tog sin Begyndelse.

Præsterne og de smaae Drenge gik bort fra Høialtret; en lystig Musik af Krumhorn, Giger og Kjedeltrommer brusede gjennem Kirken; tre Chorherrer, der forestillede de hellige tre Konger, *Kaspar*, *Melchior* og *Balthasar*, traadte med Guldkroner paa Hovederne og duftende Rygelse i store Sølvfade, frem for Høialtret, den Midterste af dem hævede sin Kjæp, og pegede imod Øst af Kirken paa en Stjerne, som [en] mægtig Lysekrone der, skulde forestille, sang et latinsk Vers med Hentydning paa denne, som de to andre gjensvarede hvorpaa de i Spidsen for den forsamlede Geistlighed og Knuds Munkebrødre gik ned igjenem Kirken; i Sang erklærede nu de hellige tre Konger deres Ønske at tilbede den nyfødte Frelser, et Teppe droges til Side, og man saae et levende, nøgent Barn i en Krybbe, Kongerne sang paa Knæ og hver ofrede syngende sin Gave, medens Munke gik omkring i Kirken og solgte de hellige tre Kongers Navne skrevne paa

et Papir, som Folket kjøbte, som en Amulet de vilde bære om Halsen. Een af disse hellige Mænd nærmede sig ogsaa den gamle Soldat, der reiste sig og gjorte Korsets Tegn for sig, men i det han vilde udstrække Haanden mod Munken, greb en mager, kraftig Qvindehaand ham, han dreiede forskrækket Hovedet tilbage og saae — sin Kone.

Det var en høi, stærk bygget Qvinde, med en stor høipullet Hue paa Hovedet, saaledes som Landseknægtenes Koner da bare; uden at sige et Ord, rev hun ham med sig gjennem Trængselen, hun var i en hæftig Bevægelse og knugede sine magre Fingre fast om Armen af den Gamle, der snart gik baglends, snart paa Siden, ligesom Mængden tillod ham at følge sin kjære Halvdeel. Ved Vaabenhuuset aabnede hun først sin Mund, men det var saa dæmpet at ingen af de andre kunde høre det.

„Tag Skankerne med sig!“ var alt hvad hun sagde, dreiede sig derpaa om mod den Side af Kirken hvor Høialtert stod, gjorte Korsets Tegn, kyssede paa Fingerne og rev den Gamle med sig ud af Kirken.

„Men, hvad er der paa Færde?“ spurgte han da de begge stode paa den aabne Gade. —

„Paa Færde!“ afbrød hun, „o du blinde Mulwarp, Du Hjerneløse Pikkelhue! — der kan han løbe i Messe spille høiagtet og velmædsket! og jeg — slide og slæbe maa jeg, saa Blodet springer ud af Neglerødderne, men jeg skal spille dig, jeg skal male dig en Kappe paa din Ryg, baade med Silke og Fløiel!“ —

„Magdalene dog, er Forsøgelsens Djævle i Dig! maa jeg ikke gaae i Kirken, maa jeg ikke i Julehelgen og det paa de Hellige Tre Kongers Fest høre en syngende Messe. Hvad er det dog?“

„Veed Du det ikke?“ svarede Magdalene, begriber Du det ikke? Der er ikke mere Saft i din Hjerne end der er i en

vissen Kaalstok. Vores Datter — jo det er en ægte Nonne fra Dalum!"

Saaledes smaasnakkede de, i det Piber og Trommer snart overdøvede dem begge; et stort pynteligt Tog nærmede sig; det var Bispen *Jens Andersen,* der for sin skaldede Nakke havde Tilnavnet: Beldenack, efter den Tids Skik førte han over 50 Drabanter med sig og Piber og Trommer foran. Begge Ægtefolkene trak sig ind mellem to Kanapper af et Huus og bøiede sig dybt imod Jorden i det han drog forbi, derpaa sprang hun hæftig i Veiret, knep den Gamle i Armen saa han snublede over sine egne Been, og trak ham afsted med sig til et af de yderste Qvarterer af Byen.

Mellem den Række af lave, usle Huse, klinet op af Leer og Straae, laae her et, der saa mere brøstfældigt ud end de andre, i det man ikke ret kunde afgjøre om Væggene vilde falde ind eller udad, de gjorte Buer og Vinkler til høist forskjellige Sider; to Huller i Væggen gjalt for Vinduer og Døren havde Figur af Alt, kun ikke af en Rectangel; en heel Urtegaard af Huusløg blomstrede paa det halv nedstyrtede Tag, hvor man ogsaa fandt en Storkerede, som dog Storken havde forladt for dens store Bevægelighed paa det skrøbelige Tag. — Husets Indre svarede i eet og Alt til dets ydre; i en Krog her, der ved et Fyrrebrædt var afsondret fra det fugtige Leergulv, laae en ung, bleg Pige, indsvøbt i en laset Kappe. Forskrækket hævede hun Hovedet i Veiret i det Ægteparret traadte ind, men lagde sig derpaa taus ned igjen og skjulet det udhungrede og dog smukke Ansigt. —

„Hvad feiler Du Ane!" spurgte den Gamle, og traadte hen til Pigen.

„Feiler!" udbrød Magdalene, „feiler? seer han ikke hvad der gaaer af hende! — seer han ikke hvad der ligger i Reden! En Unge! — „ja vedblev hun med dæmpet Stemme, „en Unge! kan han faae det i sin Hjerne Kiste!"

Barnet begyndte i det samme at græde.

„Kniv den i Halsen," sagde hun, at ikke Naboerne høre det Ravnevraal! — Naa Ane, hid med den!"

Rask snappede hun det spæde, lille Barn, der grædende udstrakte sine smaae Hænder.

„Det folder Hænderne til Messe!" udbrød hun, „det slægter Faderen paa! naa, ti, forbandede Pabst!" skreg hun og rystede det imellem sine Hænder.

„Men Magdalene," sagde Manden og holdt Hænderne ud for at afværge det. „Du ryster jo Hovedet af Barnet!" —

„Vil det [ikke] hænge," afbrød hun, „saa kan det falde af! jeg skal nok faae det til at sige Amen!" virkelig taug det, og da hun kastede det til Pigen var det ganske blaat i Ansigtet.

„Men Du hellige Jomfru!" udbrød den gamle Mand, „Du slaaer jo Barnet ihjel!"

„Slaaer ihjel! hvem Fanden siger vel det skal leve! Vi have Munde nok til at fylde Føde i, uden det! Du kan nok tære Din Havre! men," begyndte hun efter et lille Ophold, „lad mig nu see Philip, at Du dog engang kan gjøre noget Fornuftigt og lyde Din Kone!"

„Hvad vil Du jeg skal gjøre?" spurgte han.

„Holde Din Kjæft," skreeg hun og bie til jeg siger det! — Gjør nu først Ild i Krogen, at jeg kan faae denne Slat Øl varmet; jeg har i Dag ikke faaet saa meget der kan ligge paa en Negl!"

Med nogle tørre Siv og Løv fik han snart en Ild, men nu havde han Intet, at holde den vedlige med, dog Magdalene, som nu atter kaldte ham et Grødhoved, fandt snart paa Raad. Et gammelt laset Skjørt, der alt i flere Decennier havde udtjent og et Par stive Støvleskafter blev lagt til Ilden der nu blussede op og varmede Øllet, som Magdalene derpaa drak det halv[e] af gav saa *Ana* Resten med de Ord: „Drik! og see

saa at ryste de høi og velagtede Nykker af sig, at hun kan komme paa Benene i Morgen, ellers lugte Naboerne Rævesporet!" —

„Men Moder!" — udbrød Ane.

Ti! svarede hun og satte hende Potten for Munden; „Drik, eller jeg giver Dig den lige i Skalden! Naa," begyndte hun igjen efter en lille Pause, „siig mig nu Ravneungens Fader — siig mig det, nu er jeg god! — Hører den til St. Knuds eller St. Jørgens Munkeklostre? Du seer paa mig, det er jo ingen Vidunder! — Naa" tilføiede hun med en bitter Grinen, for St. Knuds Brødre skeer der flere underlige Gjerninger!

Anna taug og skjulte sit Ansigt, i det hun heel vel forstod Moderens Ord, og vi andre som af *Hvidtfeld* kjende det store Mirakkel der hændtes mellem disse Brødre forstaae hende ogsaa. Klostrets Kok, Bryggerkarl og Kjeldersvend, kom nemlig alle tre i Barselseng. Det var et Vidunder i Klostret.

„Vil Du ikke svare?" begyndte Magdalene efter et Ophold, troer Du, fordi Du har lagt Dig en Unge til, at jeg endnu ikke kan bukke begge Ender sammen paa Dig, Din krakilske — Hør, Philip, naar det nu bliver Nat, tager du den, gaaer ud til Mosen, og — —"

„Jesu, Maria!" skreeg Pigen i Sengen, „vil Du slaae mit Barn ihjel! hvad har den arme Orm gjort Dig?

„Hvad den har gjort? spurgte hun, „den er kommen hvor den ikke skulde! det har den gjort. Og Ravnefaderen veed jeg nok, jeg saae ham forlidt siden, o havde jeg turdet, jeg skulde have klemt ham Livet gjennem Halsen.

„Mit Barn! det arme Barn!" hulkede Ane.

„Det er ogsaa noget at gjemme paa," sagde Magdalene, „det er jo en Skiftning — Nu hid med den at jeg kan snøre Halsen sammen paa den før Philip faaer den.

„Nei, er det Dit Alvor Magdalene!" afbrød Philip, vil

Du slaae det arme Kræ ihjel? Tænker Du da slet ikke paa Helvede, og det smeltede Bly Du skal vadskes med? — nei, nei, din onde Aand, jeg hjælper dig ikke!"

„Ikke?" gjentog hun, „og hvorfor Du hellige Lazarus?"

„Viig fra mig, Satan! skreeg Philip, „jeg mangler Din djævelske Sjæl, jeg mangler dit sorte Blod, jeg mangler —!"

„Du mangler!" udbrød *Magdalene,* Du mangler, ja, jeg skal mangle Dig med Manglestokken saa det skal knage i dine Sidebeen! er Du en Krigsknægt? Har Du Mod! o Du elendige Sild!"

„Hu, Magdalene!" raabte *Philip,* „nu seer jeg din gloende Tunge og din lodne Hestefod! viig fra mig Du Lede! jeg vil ikke søle mig i uskyldigt Blod! hu! hu!

„O skriig noget høiere dit gamle Øg!" hvidskede hun, „at Naboerne desbedre kan høre det!" og satte ham nu sin magre Haand ind i Ansigtet, med en saadan Kraft, at han tabte Ligevægten.

„Du qvæler mig!" skreeg han i det hun kastede sig over ham og lod sin Forbittrelse gaae ud i tørre Huk!

„Ja! sagde hun, „qvæle, klemme! klemme Dig skal jeg saa Øinene skal staae Dig ud af Hovedet, som paa en kogt Krebs!" — „Ane!" raabte hun nu efter at Kampen var endt. Ane!

Sengen var tom, der var hverken Moder eller Barn. —

„Hun er fløiten! skreeg Magdalene, „Philip løb ind i Byen, gaae til Grete Landsedrager, Iver Brykkerknægt, — skynd Dig, men bruug Been i Panden, eller jeg skal give Dig baade en syngende og talende Messe!" —

Saaledes skildtes Ægteparret ad for af forskjellige Veie at søge Flygtningen, hvem vi alt indhente i Næsbyhoved-Skov der paa den Tid grændsede næsten lige op til Byen. Den arme Pige vidste ikke selv hvor hun egentligt vilde hen; Barnet havde hun svøbt ind i den lassede Kappe der før tjente hende

til Overdyne. et kort Skjørt og en hvid ulden Trøie var næsten hendes hele Paaklædning; det frøs stærkt men hun syntes ikke at mærke det; Frygt forat Moderen skulde indhente hende og dræbe Barnet, gav hende Kræfter, og saaledes kom hun dybere ind imellem det nøgne Krat, hvor hun tilsidst kom reent fra hver Stie og hvert menneskeligt Spor; udmattet sank hun her ned ved en lille Vandrende hvor hun kjølede sin Pande med det iskolde Vand og trak omhyggelig Kappen om det spæde Barn.

„Det var ungen Svegder,
Han skulde Boldten lege,
Boldten drev i Jomfruens Skjød
Og gjorde Kinderne blege —"

Saaledes sang Een tæt ved; Buskene raslede og en stor svær Karl med en Kniv i Beltet og en Sækkepibe under Armen stod foran hende. —

„Ei godaften min Pige! god Aften!" begyndte han, lader Du Hvilen saadan falde paa Dig midt i Skoven? Hvor skal Du hen? Du er reent kommet fra Gangstien!" —

Ane svarede ikke et Ord, men trak Kappen tættere om Barnet i det hun hævede det op paa sit Skjød. Det var ikke Mandens skarpe Træk, den brede Kniv i Bæltet, der skrækkede hende saa meget, nei, det var den ulykkelige Sækkepibe Manden bar, thi denne sagde hende mere end alt andet, at det var en Vagabond, en Person enhver turde overfalde, og af hvem man altsaa heller ikke kunde vente andet end Fortræd. —

Middelalderens Musikanter og Gjøglere, stod i saaliden Anseelse, at det stod enhver frit for at overfalde dem, man kunde uden Frygt for Straf af Øvrigheden, frit udplyndre dem; de dannede et Slags nordiske, selvskabte Zigeunere der droge fra By til By, og saaledes udsatte for Overfald, øvede

de da tidt samme Bedrift, og havde derfor ikke noget godt Rygte paa sig. —

„Hvad er det Du der har?“ spurgte han i det han pegede paa Barnet. „Det er dog ikke Tyvekoster siden Du saadan trækker det sammen? Naa, naa, en Tyv kan ogsaa være en ærlig Mand? — Kanskee det er dit Tøi!“ —

Ane vovede endnu ikke at svare ham, men sad taus og ubevægelig ved den nøgne Busk.

„Skal Du til Byen i Aften?“ begyndte han igjen; „der skal jeg ogsaa hen, kom med din Byldt, saa vil jeg bære den for Dig, den synes Dig for tung!

„Menneske —!“ stammede hun, men formaaede ikke at sige mere; Kulde og Skræk gjennemisnede hende og hun stirre[de] stift og underligt paa Manden. —

„Jeg troer Du er bange for mig? Og jeg vil jo hjælpe Dig! Troer Du, jeg er en Tyv? Maria og alle Helgen, paa de hellige tre Kongers Nat! lad mig hjælpe Dig med det, Du holder jo reent galt paa det!“ og nu greb han om det med begge Hænder, rev det ud af hendes Arme og forsvandt i Krattet, uden at høre hendes Skrig, først da han var langt derfra aabnede han Pakken.

„En Unge! udbrød han, „jo en deilig Fangst at bringe Kone og Børn! og Kappen er ikke en suur Sild værd!“ — han stod i Begreb med at kaste det fra sig, da en menneskelig Tanke greb ham, at give Moderen sit Barn igjen. Han løb tilbage, syntes ogsaa at være paa samme Sted, hvor hun havde været, men der var nu ingen at see; Barnet græd, han stirrede paa det i Maaneskinnet, og blev ganske underlig tilmaade [ɔ: til Mode] ved at see det store Barnehovede med de smaa dybt liggende Øine!

„En Skiftning!“ udbrød han uvilkaarlig, og nu saae han i Tankerne levende, den forunderlige blege Pige, der, naar han ret erindrede sig om, næsten ikke var paaklædt, en

Ting han først bemærkede i det Nu han snappede Barnet. — „Elverpigen var det!“ udbrød han; „Djævlebarn! Lykkebarn! mumlede han for sig selv og stod nogle Øieblikke, som naglet til Jorden. —

Vi ville imidlertid forlade ham, just for nøiere at gjøre hans Bekjendtskab.

Ikke langt herfra, mellem Skoven og Slottets Humlehave, laae Smedeboligen, hvor Musikantens Kone opholdt sig, som en frygtet, dog kjærkommen Gjæst

Vi maa her erindre os hvilke huuslige Fornøielser Middelalderen da kun kunde have. For de mægtigere gik Dagen ved Jagt og krigerske Øvelse[r], om Aftene[n] greb man til Bretspil og Schack, ikke at omtale den frygtelige Drikke og Svirelyst der hørte Aarhundredet til. — Undertiden ordnede Huuskapelanen et Slags Maskerade eller et Skuspil af den bibelske Historie, hvis Indhold, eller piqvante Episoder sædvanlig traadte al Velanstændighed under Fødder. Damerne havde et Slags Lystspil hvori de sloges med Æbler, Pærer, Kastanier og Balsamflasker. Selv under Hvitfeldt var endnu ikke Postvæsenet bragt istand, man levede derfor paa Borgene, og de adspredte Gaarde, næsten afsondret og uvidende om den hele Verden rundt om; Kjøbstæderne og Herrederne havde vel et Slags Bud, som kaldtes Landstingsridere, der bragte Budskaber og Breve til den Jurisdiksion, hvorfra de vare udsendte og ved hvem man fik Underretning om Hovedstadens og de andre Byers Nyt, Krig og Fred, Skatter og Dødsfald, men det gik ikke just saa tidt paa; hvorfor Slagterne der altid reiste om og kjøbte Kræ, grebe ind i disses Embede, bragte Breve og Nyheder fra Borg til Borg og fra Stad til Stad. — Saadan en Slagter var altsaa en meget velkommen Gjæst, og naar Spillemændene, der førte et lignende Nomadeliv, ikke havde været i saa slet Ry, vilde de ogsaa have faaet Plads hos Ridderen og Fruen, der gjerne gad høre lidt om Verden udenfor

sig. — Saaledes var Spillemandens Kone baade frygtet og kjærkommen i den simple Smedebolig, hvor hun havde faaet den bedste Plads ved Skorstenen. Moer Lisbeth sad ligeoverfor hende med henderne i Skjødet, og opsamlede med Begjerlighed den Nyheds Manna der faldt fra Gjæstens Læber. Smeden sad mere ligegyldig med Ryggen op til den hede Væg, men var dog ikke en mindre opmærksom Tilhører. —

Iøvrigt saae her ret hyggeligt ud herinde, der var vel, hverken Lys eller Lampe, men Ilden blussede stærkt; paa Hjørneskabet stod et klodset snittet Mariebilede, visne St Hansurter hang ned fra Sprækken mellem Bjælkerne og Loftet, der glindsede af Sildesjæle, en overtroe, som Bondealmuen endnu til vor Tid har bevaret, i det de troe, at saalænge Sjælene af de første Sild, de spise om Aaret, hænge der, ere de frie for „den Kale". Musikant Konen var just dybt inde i Fortællingen om en meget kostelig Begravelse med en mægtig Herre ved Nyborg, hvorved de tre fede Stude, der som Offergave førtes foran Liget til Præstegaarden, ikke forglemtes, men især blev Gildet beskrevet, der til ud paa Natten holdtes i Kirken og hvor hun ogsaa havde faaet sin Deel af Mjød og Melske. — Ved Opholdet i Kirken kom Spøgelseverdenen med i Fortællingen og gjorte den mere intersant, saa at baade hun der fortalte det og begge hendes Tilhørere foer høit i Veiret, i det Døren med eet stødtes op og Musikanten med Barnet indsvøbt i Kappen, styrtede ind til Dem.

I hast fortalte han dem sit Møde med Elverpigen i Skoven, tog Barnet frem som Mor-Lisbeth belyste med den antændte Fyrspaan, men endnu ikke turde røre ved. —

„Hvordan slipper I den igjen," udbrød hun, „o Marie og alle Hellige, hvor vilde I tage(n) den Skiftning?

„Slippe den," svarede Musikanten, „vi behøve kun at feie den over Dørtærskelen, eller brykke Øl i en Æggeskal, saa

hente de den nok, men jeg tænker at den først skal hente os Lykken i vor Pose! —"

„Men Du," begyndte hans Kone, maa da selv slæbe den om, eller tage den ene af vores, thi mere end to kan jeg ikke løbe med paa Ryggen! —"

„Det arme Dyr," sagde Morlisbet i det hun med mere Dristighed saae paa Barnet, „det seer ikke ud til at holde længe Livet i sig, det er nok neppe et Døgn gammel, og bliver nok heller ikke meget mere! —"

„Livet vil nok blive!" sagde den anden Kone, og tog en lille Tinflaske op af Lommen, hvoraf hun heldte det nogle Draaber i Munden. „Hvilket Hovede det har!" vedblev hun, „hvor det er sveiet i Ryggen, som et Degntrug, og saa synes jeg der er en Kulde ved det, som det var svøbt i Frost og Nattedug." —

Alle beskjeftigede sig med det og kun om dette og den Aandeverden de troede det hørte til dreiede sig Samtalen til langt ud paa Natten, alle de Skatte og Herligheder der skulde hænge ved det, gjorte et dybt Indtryk paa Smeden, medens Moder *Lisbeth* ogsaa følte et Slags Medlidenhed med det arme Væsen, der saa usselt og spæd det var skulde slæbes om i Vinterkulden fra By til By, paa den vandrende Musikanterkones Ryg. —

først meget sildig gik de til Sengen, der var bred og felles for dem alle, hvor de endnu længe talte om Elverfolkene, hvem de alle tidt havde seet som Taage svæve dandsende hen over Engen i Maaneskinnet. — Mange gamle Viser faldt Musikanten ind, og da Søvnen ikke vilde dem i Øinene sang han høit om Oluf og Elverkongens Døttre.

Hr Oluf rider saa vide
Alt til sit Bryllup at byde
Men Dandsen gaaer let gjennem Lunden.

Der dandse fire, der dandse fem,
Elverkongens Dotter rækker Haanden frem

Velkommen Hr. Oluf lad fare din fig
Bilidet og træd i Dandsen med mig,

Jeg ikke tør jeg ikke maae
Imorgen skal mit Bryllup staae,

Hør Du Hr Oluf træd Dandsen med mig,
To Bukkeskinds Støvler skjænker jeg Dig,

En Silkeskjorte saa hvid og fiin
Den blegte min Moder ved Maaneskin.

Jeg ikke tør, jeg ikke maa
I morgen skal mit Bryllup staae.

Og vil Du ikke dandse med mig,
Sot og Syge skal følge Dig!

Hun løfted Hr Oluf paa Ganger rød.
„Og rid nu hjem til din Fæstemøe!

Og der han kom til Borgerleed,
Der staaer hans Moder og hviler ved.

Hør Du Hrr Oluf kjær Sønnen min,
Hvi bærer Du saa bleg en Kind?

Jeg maa vel bære Kinden bleg,
For jeg har været i Elverpigens Leeg.

Aarle om Morgenen Dag det var,
Da kom den Brud med Brudeskar.

De skjænked Mjød, de skjænked Viin,
„Hvor er Hr Oluf kjær Brudgom min?"

Hr Oluf reed sig hen i Lunde,
Han prøver sin Hest og sine Hunde!"

Hun tog op det Skarlagen rød,
Der laae Hr Oluf og var død.

Aarle om Morgenen Dag det var,
Man trende Liig fra Gaarden bar,

Hr Oluf og hans Fæstemøe,
Hans Moder med af Sorg var død,
Men Dandsen gaaer let gjennem Lunden

Det gamle Sagn indklædt i Riim og Toner greb dem alle ret forunderligt, skjøndt de før havde sjunget det, og kjendte det godt, men her syntes de selv at være dragne ind i denne mystiske Verden og betragtede derfor Elverbarnet, hver med høist forskjellige Følelser. Spillemanden kunde ikke lade vær at blande sit møde med Elverpigen, med Hr Oluffs, hans Frygt og Afsky for Barnet udviklede sig mere og mere i hans Indre, medens for Smeden og Mor Lisbeth, Lysten til at beholde det hos sig, steg mere og mere.

Ved Daggryet kom det imidlertid til en Forklaring mellem dem, og da de første Solstraaler faldt hen over den frosne Mark, saae man Spillemanden i een af Smedens Kjoler vandre bort med Sækkepiben under Armen, en Byldt paa Nakken, og Moderen der slæbte sine egne to Børn paa Ryggen. —

Elverbarnet var overladt Smeden og hans Kone, der gav dem en Kjole til Bytte, og det hellig[e] Løfte, som de svoer paa Barnets Svøb, at bragte det Lykke og Rigdom, de da ærlige, vilde give dem en Part deraf. —

II

Moer Lisbeth havde aldrig selv havdt Børn, den lille hjælpeløse Skabning rørte hende, hun vilde handle med den, saaledes som hun vilde vor Herre skulde handle med hende i den anden Verden; men ikke blot Legemets Pleie men ogsaa Sjælens, laae hende paa Hjertet; Derfor var det noget af det første hun sørgede for, at faae fat paa en Tiggermunk, der turde døbe Barnet, der saaledes ved den hellige Daab rensedes fra Djævelens og alle Troldes onde Indvirken. —

Alt gik nu i den gamle Tour. *Lisbeth* passede sin lille Huusholdning, og Smeden sit Værksted, men snart lokkede Svendenes lystige Svir ham op paa Borgen, snart var han inde i Byen til seent ud paa Natten, i det Hjemmet syntes at blive ham kjedsommeligt. —

Ved det tidlige Morgengry saae man Lisbeth i Skoven eller paa Marken, samle Urter til Munkene i St Johannes Kloster, men henimod Aften traf man hende altid ved Rokken hvor hun sang gamle Viser for den lille *Hemming,* saaledes hedte hendes Elverbarn, der alt begynte at krybe omkring.

Med inderlig Kjærlighed hang han ved hende, og saa snart hun begyndte sine Viser, blev han stille og saae hende ind i Ansigtet, med sine smaae levende Øine.

Frelserens Navn var det første Ord hun lærte ham at sige, for saaledes gjennem ham selv at bekjæmpe de onde Magter. Tidlig tog hun ham i Kirken og da han ikke der havde skre-

get, takkede hun fromt, paa sine Knæ, Herren for at den lille *Hemming* nu vistnok var reen og deelagtig i Menneskenes Salighed.

Lykken syntes derimod reent at have forladt Huset; Smeden forsømte ganske sit Arbeide, bestandig drømte han om Skatte og rige Gaver, medens Alt sank mere og mere sammen og han selv henfaldt til en sær Grublen; ja Moer *Lisbeth* begyndte endog at frygte for at Høvidsmanden paa Slottet skulde jage dem ud af deres faldefærdige Bolig. Tiden løb, men bragte dem aldrig bedre Dage.

Hver Juleaften havde altid været dem den største Fest, da dampede der en Steg paa det simple Bord, og under Sengedynen holdtes Æbleskiverne varme mellem to store Fade, nu var det atter en hellig Juleaften, Smeden vilde storme til Byen, men Lisbeth tog ham mildt i Armene og bad ham saa inderlig at blive denne hellige Aften hos hende.

Oppe paa Næsbyhoved Slot havde een af Pigerne givet hende nogle Gryn, hun kunde kun kaage dem i Vand, men saaledes dampede der dog en Julegrød paa Bordet og ved sin Venlighed og mange hjertelige Ord, søgte hun at bringe Manden i et bedre Lune.

„Gid nu hver fattig Sjæl var saa mæt som jeg!" sagde hun da Maaltidet var endt og hun lagde Træskeen fra sig.

„Lisbeth!" sagde Smeden, „Du er en god Kone, men det seer galt ud med os. Der er faldet mig en Tanke ind i det vi spiiste. *Hemming* maa hjælpe[,] Ulykken troer jeg er sluppet ind med ham. Fra han kom i Huset fik jeg en anden Mening i mit Hovede! han har faaet mig til at tænke paa andet end Moder Marie og alle de Hellige! Nu maa han ogsaa hjælpe! det er inat Julenat; da rører sig Alt det Fæle! jeg tager ham med ud ved Mosekrattet hvor *Folkvar* Spillemand fandt ham. Vi kan forsvare hvad vi have gjort for

ham, nu maa De give os Lønnen, selv skal han skrige dem frem for os!" —

„Niels!" udbrød hun, „Hvad vil Du gjøre? *Hemming* er reen for de onde Magter! Hvad vil Du gjøre ved ham? O Niels, vor Herre kan hjælpe os endnu! for ham have vi ræddet en udødelig Sjæl!" —

„Flæber Du?" sagde Smeden med et vredt Blik; „hvorfra skal vi tage det?"

„Ja, ja!" sagde Lisbeth da Manden endnu hæftigere vedblev; „saa gjør det! men jeg gaaer med! jeg vil holde Barnet i mine Arme! og ikke for Alverdens Guld kaster jeg ham tilbage i Troldenes Magt og Vold. Du faaer ikke Drengen allene! Du kunde slippe ham, og han sank og fik aldrig Deel i den evige Naade!"

„Saa lad os sulte ihjel med Troldungen!" sagde han og gik stormende bort til Kroen.

Lisbeth græd, tog Hemming i sine Arme og bad fromt til gud og alle de Hellige. —

Solen stod allerede høit den følgende Dag, men Smeden var endnu ikke kommet hjem; bekymret tog hun Hemming paa Armen og gik ud at søge ham. Da bragte man hende hans Liig; der var fundet henkastet paa et Tjørnegærde; en vild Tyr havde givet ham flere Stød, opridset Bugen og slængt ham hen i Tjørnekrattet.

Men af Mængden mumledes der allehaande; „det var ikke en Tyr," sagde man, „men Djævlen der havde kastet hans syndige Krop paa Tjørnegjærdet. — Liisbeth fik et Liigfald og hensank i en vedvarende dyb Veemod; den hæslige Folkesnak undgik ikke hendes Øre, og dette var det haardeste Stød. — Hun levede nu næsten ganske afsondret

fra alle andre; kun eengang om Ugen gik hun ind til Odense hvor hun bragte, Læge-Urter, hun samlede til Prioren i St Jørgenskloster; om Aftenen sad hun stille ved sin Rok og Hemming legede paa Skammelen, med Markblomster eller forsøgte paa at nynne med, naar Lisbeth sang sine gamle Viser. —

Fra hiin Julequel Musikanten bragte Elverbarnet vare alt 6 Vintre gledne hen, den lille Hemming vidste alt ret god Beskeed, om de Underjordiske i Høiene og Elverpigerne i Mosen, om Valravnen og Hælhesten og alle disse Nattens frygtelige Syner, han eengang selv havde tilhørt, men fra hvis Indflydelse den hellige Daab havde renset ham.

Det var just tidligt paa Vinteraftenen[;] gamle Lisbeth sad ved sin Rok, men hun var saa forunderlig tankefuld, Haanden gled hende ned i Skjødet og hun stirrede taus hen paa den nøgne Væg. Hemming sad paa Skammelen og saae ind i Ovnen paa Ilden, der dannede sig til de underligste Billeder for hans Phantasie. Da klirrede Døren og Spillemandens Kone traadte ind i fuld Pynt.

„God Aften Lisbeth!“ sagde hun, „sidder I saa ene, og alle Mennesker løbe til Slottet for at see Høvidsmanden bringe sin unge Kone hjem. — Folkene faae Dands og Lystighed i Nat min Mand blæser Sækkepibe, kom med der op; det er noget for Hemming.

„Ak!“ sagde *Lisbeth,* „sæt jer ved Ilden. — Naa Hemming, slip hende. Her kan heller aldrig komme et Menneske uden den lange Dreng hænger sig paa dem. Du sviner hende til; sid kjønt paa Skammelen. — Ak!“ vedblev hun, kommer vor unge Frue her i Aften. Hun er jo der inde fra Kjøbenhavn af?“

„Nei, fra Helsingørs-Kanten. Det er en fornem Frøken, og hun skal være deilig(e) som en Ellepige. — Paa hele Slottet er der vendt op og ned. Og i Folkestuen er Fatter med

de andre Spillemænd; o kom med! der vanker god Levemaade!"

„Nei, Tak!" sagde Lisbeth. Det er ikke rigtigt med mig jeg har en underlig Trykken under Hjertet; jeg troer vor Herre snart tager mig." —

„O det er ikke være [ɔ: værd] at tænke paa. — Kom I heller ind i mellem de andre; I vil ikke fortryde det.

„Nei," svarede *Lisbeth,* „jeg troer saa heller at jeg gaaer hen til *Moer Børge,* det er lang Tid siden jeg saae hende; og jeg kan tænke der ikke i Aften er saa mange Sviregæster i Kroen, siden der er fri Lystighed paa Slottet; men vil I tage Hemming med og svare mig til ham, saa skal I have Tak!" —

Saaledes lavede de dem nu til at forlade det lille fattige Huus, men *Hemming* vilde ikke allene følge med Musikant-Konen, naar Moder ikke gaar med. — Og efter en lang frem og tilbage Snakken, gik denne til Slottet, men Lisbeth med Hemming ved Haanden tog Veien til Odense. —

Hemming morede sig ved Sneens Knirken, men Lisbeth var forstemt og stille. Endelig kom de da til Maalet for deres Vandring. —

Den Gang var her, som nu i Holsteen og Nederlandene, alle Værelser ud i eet; Stald og Kjøkken, Stadsstue og Skjænkestue; kun et lavt Brædeværk paa en halvanden Alens Høide, gjorte et Slags Skillevæg. —

En forpestet Luft, af Røg og Udunstninger mødte de Indtrædende. — Tvertimod Lisbets Formening, var her en stor Deel forsamlede. Præster, Borgere og Bønder imellem hverandre. Nogle sang, andre drak, her bagtalede man, der fortalte man Nyheder, saaledes som det endnu dagligt finder Sted i Livet. —

Moer Børge, tog venlig imod sin gamle Veninde, og gav hende Plads ved den varme Ovn. —

Her var Samtalen just i levende Gang mellem nogle Haandværkssvende og en gammel Krigsmand. Det stærke Øl og Miøden havde gjort dem høirøstede, og de syntes slet ikke at lægge Mærke til hvad andet der foregik omkring dem. De talede just om Dannebrogen, og (herved dreiede) herved kom Samtalen paa det Overnaturlige, paa Aander og Hexekunster. —

„Og hvem er vel nu den største Hexemester her i Landet" spurgte en ung Knøs ved Bordenden. —

„Den største?" svarede den gamle Krigsmand; „thi bare stille! hvo skulde vel være større end Bispen? Har Du ikke nok hørt fortælle, at da han engang mødte sin Fjende, en Rønover, paa Marken, tog han blot en Bog op af Lommen og læste, og da blev det for Rønoveren, som Marken vrimlede af Folk, saa at han forskrækket herfor løb sin Vei!" —

„Men hvor [har] han lært alt dette, spurgte en anden, „han skal jo kun være en simpel Skomagersøn fra *Børglum* ved *Aalborg*!"

„Ja," svarede een gammel Geistligmand, „men han har været i Italien, paa den sorte Skole, hvor kun tolv studere; og naar de saa ere kloge nok, faae de elleve Lov at reise, men den tolvte beholder Fanden for hvad han har lært dem." —

„Han maa dog være bandsat stærk den Fanden — ora pro nobis! — da han saadan kan rumstere her i Verden; snart er han i Syd, snart i Nord; Keisere og Tiggere ere ham ligegode. Der var nu Niels Smed som han kartede ihjel paa det skarpe Tjørnegærde, og karter vel endnu i den evige Pøl. — Ja — men I skal ikke tale om det igjen, — da jeg forleden Nat reed forbi hvor Smeden ligger, saae jeg ham grangivelig staae for mine Øine, med et Skjødskind af den røde Ild, og en Hammer af brændende blaae Svovl. jeg slog Kors for mig og læste et Ave Maria idet jeg reed forbi, men jeg hørte nok hvor han hylede." —

Denne Vending Samtalen tog, gjorte et dybt Indtryk paa *Lisbeth*; endnu hørte hun derpaa nogle Øieblikke, greb saa Hemming ved Haanden og forlod Kroen. Hjertet var saa fuldt; Tanken om hendes Mand, hans Endeligt og Folks Tanker herom virkede stærkt paa hende. —

„Kom mit Barn!" sagde hun til *Hemming,* hjem i vort fattige Huus, der høre vi dog ikke Verdens giftige Tunger. — Stakkels Barn. Du vil dog ikke forlade Konen til en Fordømt — — — Hu!" sagde hun, og hendes Blik fordreiede sig; „Du er jo ogsaa en — — nei! nei! Du er min egen lille *Hemming,* den hellige Daab har renset Dig!"

„Moer!" sagde *Hemming,* „hvad fattes Dig? Du græder jo! Det maa Du ikke. Saa bliver jeg syg og døer fra dig!"

Lisbeth svarede Intet, men trykkede krampagtigt Barnets Haand.

„Moder," vedblev den Lille, „seer du hvor deiligt de hvide Stjerner blinke deroppe! Kan man aldrig komme derop?"

„Jo, mit Barn!" svarede *Lisbeth,* „naar man døer!"

„Er da Fader Smed deroppe? brænder det da der, som Manden sagde."

„Hemming! Hemming!" sagde Lisbeth, „tal ikke derom, men beed kjønt et ave Maria til den hellige Jomfrue!"

„O Moder, der faldt en Stjerne!" udbrød Hemming, i det et Stjerneskud spillede hen ad Himmelen. „Hvorfor faldt den?"

„Fordi der nu gik en Sjæl bort fra Jorden;" svarede *Lisbeth.* Men skynd Dig Barn! at vi kan komme hjem, Sneen bliver mig saa broget, og det trykker mig under Hjertet — —!

„Du er dog ikke syg Moder!" spurgte *Hemming,* „Din Haand er saa kold! O Maria! jeg bliver ganske bange for Dig.

Krampagtigt knugede hun Barnets Haand, og sank tilbage i Sneen. —

„O Moder, Moder! Du er jo falden om.“ O reis Dig ellers døer jeg.“ Forgjæves søgte den Lille at løfte mere, end hendes Hovede fra Jorden; forgjæves trykkede han Kys paa de kolde Læber og udbrød nu i en lydelig Graad.

Saaledes gik nogle Minutter, da hørtes Hestetrampen, og en stor, oppakket Reisevogn rullede henad Landeveien.

„Jesu Maria, hvad er det!“ skreeg en qvindlig Stemme fra Vognen, da denne var ved Stedet.

Vognen holdt; nogle Betjentere steg ned fra deres Heste og søgte at hæve *Lisbeth* i veiret.

„Konen er død!“ sagde de. —

„Død, virkelig død! udbrød de i Vognen.

„Død! skreg *Hemming*; „Moder død!“ og knugede sig fast til Liget.

„Det er Smedens *Lisbeth,* sagde den ene af Betjentene; „hun har faaet et Ligfald; en ond Vind har blæst paa hende!“ —

Dette forholdt sig ogsaa saaledes. Lisbeth havde faaet et Ligfald, og var hensovet; Damen saae medlidende paa den lille Hemming, der i Maaneskinnet ikke saae saa hæslig ud; det Dværgagtige gjorte ham endnu yngere end han var, og saaledes forekom hvor lille Skiftning, hende et elskeligt forladt Barn.

„Bring dog Konen i et Huus;“ bad hun, „og giv mig den stakkels Dreng.“ maa jeg ikke nok *Otto*?“ spurgte hun den prægtigklædte Mand ved sin Side. —

„Din Villie er ogsaa min!“ svarede Manden venligt; og nu løfte[de] Tjenerne Hemming, der skreeg høit, ind i Vognen, hvor han strax skjulte Hovedet i Damens Skjød. —

Nu rullede Vognen afsted, ind i Skoven, henimod den gamle Kongeborg: *Næsbyhoved*; thi de Kjørende vare ingen

andre end Høvidsmanden, Hr *Otto Porsfeld,* der førte sin unge Brud *Sophia* og Svigermoder hjem til sin Borg *Næsbyhoved.*

Denne var anlagt paa en deltaformig Ø-Spids, som Havet, Næsbyhoved Søe og Odense-Aae i Fortiden har dannet. Før Borgen blev anlagt skal Afguden Odin her have havdt sit Sæde efterhvem den hele Øe fik Navnet Odins-Ey. (herfra Navnet *Odense*) Allerede tidlig laae der Nordvest for Odense en lille Landsby, der fordi den laae Byen nærmest, fik Navn Næstby, der ved den daglige Tale udartede til Næsby, fra denne gik mod Syd-ost en lille Landtunge ud i Søen, der ved Fjordens Indløb endte sig i en høi Banke, der i Følge sin Forbindelse med Næstby fik Navnet Næsbyhoved, og her hævede sig den gamle Kongeborg. Befæstet af Naturen laae den i den deiligste Natur, som et Værn for Odense mod fjendtligt Overfald, med en tryg Havn, og deilig viid Udsigt over Stranden.

Hurtigt rullede Vognen afsted. En Alee af stive Graner førte fra Skoven til Kongeborgen, hvis røde Mure snart viste sig for Dem. Fiirkantet, med to Etager, Et Taarn i hver Hjørne laae den paa den høie Bakke. Vindelbroen larmede, den store Port aabnedes, og nu modtog et Orcester af Trommer og Giger, Sækkepiber og Hakkebretter, Parret, som rullede ind i den gamle Kongeborg. —

III

Tidlig den følgende Morgen var Høvidsmanden alt i Forretninger redet ind til Odense; Fru Sophia maatte med sin Moder tilbringe Formiddagen ene paa den store Borg. — Begge Damerne morede dem over ved Daglyset at opdage en Dværg i deres formente smukke Hittebarn, der alt havde

faaet Hædersplads imellem dem. Hemming havde reent glemt gamle Lisbeth over den Herlighed omkring sig, og især over den Mængde Slikkerie, hvormed De, i Ordets egentlige Forstand, proppede ham. Den gamle Slotsforvalter *Hinnemand*, søgte at forkorte sit nye Herskab Tiden og underrettede dem om Slottets og hele Egnens Herlighed.

„Det er jo nu Vinter," sagde han, „Alt ligger da saa dødt; men Skovene staae jo dog og Vandmøllerne gaae; til Sommer faaer Alt et ganske andet Udseende. Det hedder heller ikke *Fyhn* for intet; Fyhn er kun den gale Udtale af Ordet fiin, og fiin betyder, skjøn og herlig. Ved Svendborg er der ret en deilig Egn, man kalder det jo ogsaa det danske Sveits; store høie Bakker med tykke Skove og rundt omkring det gaaer den salte Strand. Men denne Egn her, er heller ikke tabt bag af en Vogn; og dertil kommer Odense, et andet Kjøbenhavn; — See kun ædle Fruer!" og nu aabnede den Gamle et Vindue, der vendte imod Odense. —

Her kunde man først ret see paa hvilken steil Høide Borgen laae. Toppe af de høieste Ège og Bøge, der groede tæt nedenfor, ragede kun til Vindues Karmen med deres høie sneedækte Kroner. Nedenfor snoede Landeveien sig langs med Søen og vrimlede af Bønder og Byfolk. — Sneen, som det stærke Sollys beskinnede skar stærkt i Øinene; deilige maleriske Skyer hang paa den ellers rene, vinterblaa Himmel; ligefor laae Odense med sine sneedækkede Tage og høie Kirketaarne. —

„Seer I!" udbrød den Gamle, „for mange Hundred' Aar siden boede her en Konge paa Slottet, som hedte *Odin*; da begyndte de først at bygge paa Byen derinde, og ingen vidste endnu hvad den skulde kaldes, saa stod Kongen og Dronningen en Dag ved et Vindue — hvem veed om det ikke var det samme vi nu staae ved — og saae hvorledes de reiste Tømmeret i Veiret, og saa blev de enige om, at det første Navn der

næste Morgen blev nævnet, skulde Byen opkaldes efter. Dronningen vaagnede da først om Morgenen og da hun kikkede ud af Vinduet og saae Murerne paa deres Stilladser sætte grønne Krandse paa Stangen, kaldt[e] hun paa Kongen, og raabte: Othin see! og saa blev byen kaldet: Othinsee! —"

„Og hvad heder," spurgte Sophia, „den store Kirke hist med det høie Taarn og de fire mindre rundt om. Er det graa Brødre?"

„Nei, det er den nærmeste med det smukke Spiir; den I peger paa er *St Knuds*, den største og skjønneste i Dannemark. — Hvad mener I? Man seer deroppe fra Spiret, henved hundrede Kirker rundtenom. Den maa I see! der ligger den store Helgen *St Knud* bag Alteret i et gyldent Skrin, hvortil der endnu gjøres Valfarter. Den anden Kirke der er *St: Albani,* hvor Jyderne slog Knud ihjel; tætved ligger Bispegaarden, med de røde trappeformede Gavle, der ligger St Hanses Kirke, der vor Frue — — —"

Saaledes vedblev den Gamle, og beskrev enhver fremragende Bygning i den store Bye, Damerne hørte ham med Fornøielse, og selv den Lille lyttede til, skjønt han ikke ret forstod det Hele. —

Et forunderligt Kjøretøi, der nærmede sig Slottet, tiltrak sig imidlertid deres Opmærksomhed.

Det var en gammel, skindmager Hest, en sand *donquixots Rosinante,* der havde tabt sine Øines Pupiler og erstattet Mangelen ved et Par, som det syntes af Porcelen; Hovedet havde Udseende af en fiirkantet Hammer paa et langt, tyndt Skaft, der dreiede sig som en Veirhane. Denne Hungerens Genius blandt de fiirfødede Dyr, trak en uhyre Maskine paa fire Hjul, som et godt Stykke forud, ved Knagen og Bragen meldte sin Ankomst. Den skulde forestille en Vogn, men det var vanskeligt af Udseendet at gjætte det — — En laset Qvinde med et Barn ved Brystet og to i Skjødet sad midt

imellem en Mængde Skyer af malet Lærret. En midaldrende Mand i en rød med Stjerner besat Kappe styrede Vognen og ved hans Side gik en tyk, stor Bulbider, der bar en Vadsæk over Rykken. — Toget sluttedes med en yngere Mand, og to Fruentimmer der førte nogle lasede Børn ved Haanden.

Udenfor Slotsgraven holdt de stille, og kun Rødkappen vovede sig ind over Vindelbroen. —

Snart vidste man paa Borgen at en omreisende Gjøgler Bande var ankommen der denne Aften vilde give en hellig Fremstilling „*Dommedagen*", til Ære for den nye Frue og hendes Moder. —

I Borgerstuen fik Alt nyt Liv, da det lystige Selskab fik Tilladelse at blive indladet; nogle vilde spaaes, andre see Kunster medens tredie Partie ønskede at høre Nyheder fra de sidste Stæder de havde været. —

Den ene af Qvinderne en ung, bleg Kone, i en falmet Katuns Kjortel og en Hue, der gik hende tæt ned om Kinderne, syntes frygtsom at holde sig tilbage.

„Anna Philips!" udbrød een af Slottets Piger i det hun betragtede hende; men Qvinden holdt hende Haanden for Munden og trak hende ihast med sig ud paa Gangen.

„For Guds Skyld røb mig ikke!" sagde hun; thi det var virkeligt An[n]a, den lille Hemmings Moder. „Der er løbet meget Vand til Stranden siden jeg var her sidst; men hvad Aarene har gjemt lad ogsaa det være glemt." —

Til om Aftenen var der bestemt et festlig Gilde paa Kongeborgen. Odenses og hele Omegnens mest anseete vare indbudne. — I den klare Vinteraften straalte den oplyste Borg som et Feeslot, høit oppe over Skoven der dækket med Snee fik Udseende af et stort Marmorbjerg. Landeveien ne-

denfor med sine Kjørende og Ridende, gav Malleriet mere Liv; Musikken klang fra Slottet og paa den frosne Strand brændte Glædesild fra den tidlige Aften. —

Slottets venstre Fløi var stærkest oplyst, her samledes alle Gjæsterne i den store, høit hvælvede Sal[;] i hver Ende var der en mægtig Kamin af Steen med udhukkede Enkele-[ɔ: Engle-] Hoveder, Kroner, og andre Zirater men kun den ene Kamin var synlig, Salens anden Deel var skjult med Tæpper bag hvilke *Dommedag* skulde fremstilles. — Ved Hovedingangen laae i Pyramider uhyre Oxehoveder, fyldte med Viin og Bremer Øl. —

Midt paa Gulvet stode Borde saa brede, at der kunde dandses Menuet paa dem, og langs med Væggen sad i forgyldte Læderstole, de pyntelige stive Damer, nogle i førte høihalsede Kjorteler, med Pibekraver som vi endnu see dem paa Malerierne i Kirken, andre i himmelblaat Silke med kostelige Zobelskinds Kanter og høie, baldyrede Halskraver, Fru Sophie udmærkede sig især ved sit deilige guulgule Haar, der var sat op i en Top med en Sølvkrands om, en lille spids Hat med Perler paa, var hæftet til Haartoppen, en Pynt der virkelig klædte hendes fine, men dog skarptegnede Ansigt; Omegnens Riddere og Herremænd stode i kostelige Kapper forede [med] Graaværk, nogle med blaae andre med røde Pibekraver der dengang havde fortrængt Moden af de hvide; silke Buxer med fine Klædes Strømper til, og det brede Slagsværd ved Siden.

Den cermonielle Stivhed forsvandt snart og Selskabet deelte sig i forskjellige Grupper, der hver talte om sine Sager. Damerne, — ja jeg kan ikke gjøre ved det — Damerne talte især om Pyndt; men det er jo naturligt! Pyndt og Stads har til alle Tider og i alle Egne stukket de kjære Eva Døttre i Øinene, den dannede Europæerinde og den vilde Pige paa Madagaskar, hiin behænger sig med Juveler og kostbare

Schawler, denne pynter sig med Glas og brogede Stene, ridser Billeder i sin Huud og bemaler sig farver — begge glæde sig over deres Flitter, begge grunde og overtænke for at udfinde noget nyt og fremstikkende.

Her sværmede man især for en gyldendugs Bonet, fuld af Plumager, der skulde sættes paa Haaret naar dette var reist et Qvarteer fra Hovedet.

Mændene, ja meget mere opbyggelig var heller ikke deflestes Samtale; nogle anstillede allerede en lille Prøve paa Vinen, medens andre fortalte Kjærligheds Eventyr, hvorved Nonneklostrene just ikke fik nogen Helgenglorie.

En Deel havde samlet sig om Bispen, *Jens Andersen Beldenak,* der fortalte dem Eventyr fra sin Reise i Italien, om Vaticanet og Paven, og kom herved til at omtale den store Nytte ethvert Land havde af Clostre og Geistlighed.

„Marven af Landet, gaaer der hen, vel sandt! men lad kun Maven fordøie, det er den der skal holde det hele Legeme i en sund Tilstand. Det er ved Munke og Geistlighed Landet faaer sine Rigdomme; hvad der ellers vilde ødsles bort og gaae ud til Fremmede, samles i Klostrets Skatkamre. Kun i Klosteret kan Videnskaber og Kunster blomstre; de hellige Mure er det Siloh, hvor Hunden, ja selv den usle Bonde tør søge et Fristed naar hans Hosbond og Herre vil dræbe ham. —"

„Men det er just det gale ved hele Indretningen," afbrød ham *Peder Palle*, en fiirskaaren Herremand, med et Ansigt bredt og stort, som Skrammen over Næsen, slet ikke gjorte smukkere. „Det er Helvedes galt, Santa Chatrina & Benedicta! — saadanne Hunde, saadant skabet Qvæg, skal intet Fristed have! Nei, jeg forstaaer mig bedre paa Tingene. I forgaaers havde jeg ret en herlig Spas. Jeg sadt ved Kanden og drak omkap med *Povel Vibe,* da bragte man mig en Krybesskytte, den jydske Khræn, han havde skudt en Hare

i sin Gaard, fordi den aad af hans Kaal, men Loven kjender jeg og hjemlet [ɔ; hjemlede] den, selv stak jeg Øinene ud paa den Skurk og jog ham ud af Gaarden."

„Der bar Du dig galt ad Palle!" sagde Borgemester *Hinze*. „Hvad Gavn har Du vel af ham nu? Nei, Du skulde før have solgt ham og hans Qvinde, det var langt bedre end at blænde ham!"

„Det var just det Rette!" svarede Palle, „en saadan blind Hund skyder intet Vildt mere og det er nok! man maa ogsaa vise, at man er en Kristen. Men reent at lade dem gaae frie, give Fristed for saadant Kræ, det er galt! vil altid blive det! —

En støiende Musik overdøvede de Talende; man satte sig om Bordene, der paa det prægtigste var anrettet med vilde og tamme Stege. En heel Kronhjort med Grannkrands om Halsen og en Krone af Citroner mellem Hornene, kneisede midt paa det øverste Bord og rundt om den prangede stegte Harer og Faar pyntede med Stjerner og Baand.

Ved hvert Bord stode to saakaldte Bitzere, der credent[s]ede for Gjæsterne og skjar Brødet, Drenge skjænkede Vinen og frembar Maden, medens Kapelanen høit læste til Bords for den forsamlede Mængde.

Efter Maaltidet gav den gamle Hinnemand Tegnet med en Sølvtrompet, at Skuespillet skulde begynde; hver sadt alt paa sin Plads og hele Galeriet langs den ene Væg var fyldt med Borgens Tjenestetyende.

Flere Sølvtrompeter og Kjedeltrommer larmede mellem hinanden, og Forhænget for Scenen blev draget til Siden. Det Indre var her deelt i tre Rum, underst Helvede, derover Jorden øverst Himmerige.

Helvede var meest praktfuldt. Den store Kamin her i Salen, var benyttet til et Flamme-Svælg hvor de store Brændeknuder stode i Lyslue. En halvsnees nøgne Bønderkarle over-

smurt med Kiønrøg og pyntet med Kohuder og uhyre Haler i hvids Spidse sad en Raket dandsede en lystig Dands til en Melodie af een af Davids Psalmer.

Paa det Stillads der forestillede Jorden, var en Forsamling af Næsbyhoveds Ungdom posteret, der tabte sig [i] Beskuelsen af al den Herlighed, under og over sig, saa man i Grunden maatte sige at Menneskeslægten gjorte Ingenting.

Himmerige var behængt med Papskyer og Krandse; en heel Deel smaadrenge, der ikke havde det ringeste paa Kroppen uden et par store Fjedervinger, sad og aad Levningerne af den kostelige Mad de Fremmede nys vare trakterede med; midt i Himmelen stod en Lenestol hvorpaa Manden, med den røde Kappe sad; han skulde forestille Paven, der i vor Herres Sted holdt Dommedag. —

„O!" udbrød det hele Publicum, og stirrede paa den brogede Scene.

„Seer I de smaae Engle!" raabte Else Kokkepige paa Galleriet; see hvor de gnaver paa Benene!"

„Men," sagde en ældre Qvinde, som stod ved Siden af hende, „er det ikke min lille Søren, som de har trukket Buxer og Skjorte af og givet Gaasevingen paa Ryggen." uvilkaarlig bøiede hun sig over Rækværket og raabte til ham. Søren! Søren! hold Dig fast at Du ikke skal dumpe!"

Men den lille Engel grinede og nikkede til Moderen der skuttede med Skuldrene af bare Glæde.

Nu begyndte der paa Jorden en lystig Farce, der hverken i Indhold eller Form hørte til de delikateste, men gjorte her uhyre Lykke, som et saare fiint og yndefuld Stykke, det var oven i kjøbet paa Riim, men selv i Versekunsten var de temmelige nøisomme, ja den bedste Forestilling herom ville vi kunne gjøre os, naar vi huske paa hvor høit Smagen stod i Danmark paa Kingos Tid, da Dorthe Engelbrethsdaatter var første Digterinde, vi erindre Anecdoten om, da hun i Kjøben-

havn traf sammen med Kingo og de ved Bordet, efter den Tids Brug skulde til at rime, sagde han som Inpromtu:

Jeg havde rimet nær, men vidste ikke hvad,
For Mesterinden mig saa nær ved Siden sad;

hvorpaa hun svarede

O mageløs Poet! Du kald mig ikke saae,
At Du min Mester est, al Verden skjønner paa.

Gjennem et heelt Aarhundrede gik disse Impromtuer fra Mund til Mund og optegnedes i alle Erindring-Bøger, som noget af det vittigste og mest pikante i Poesien, naar vi derfor huske paa at begge disse Poeter levede dog næsten 200 Aar efter disse Scener her fremstilles, da vil dette mere end mange dybsindige Forklaringer vise os Fiinheden i denne Comedie man gav, hvor især det Uanstændige gjalt for Saltet der krydrede det Hele.

Nu begyndte Djævelenes Dands igjen, Satan traadte op med Vædderhorn i Panden, de Fordømte hylede, og et Par af Englene, derfor [ɔ: der for] at see paa denne Stads glemte at holde sig fast, faldt ned i Helvede mellem de dandsende Djævle.

„Søren! Søren! skreeg Konen i Galleriet, ja Du hellige Jomfru, han faldt ned til Fanden!"

De Fordømte toge sig imidlertid af Englebørnene og hjalp dem op i Himmerige igjen, hvor Paven ruskede dem i Nakken fordi de vare saa klodsede. —

Da Alt igjen var i sin Orden, bød hans Hellighed, Dommedagen skulde holdes; men nu nærmede Moder Maria sig, der var ingen anden end den lille *Hemmings* Moder og bad for de Fordømte, Djævlene sprang i fortvivlede Dandse og

Menneskeslægten kastede sig saalang den var paa Jorden og sang „Maria ora pronobis!“ Alt begyndte Raketterne at sprudde fra Djævlehærens Haler allerede rystede Jorden, — da der med eet midt i Helvede raabtes Brand; der var gaaet Ild i een af de nedhængende Skyer, den blussede høit i Veieret og antændte de andre, Flammen slog rundt om Jorden, saa Menneskeslægten styrtede sig ud mellem alle Gjæsterne, Djævlene med samt deres brændende Haler toge samme Vei, hvorved Forskrækkelsen blev større; Englene i Himlen brølte af alle Kræfter og Paven ikke mindre, endelig fik han et Vindue op der var bag ved gjennem hvilket han slap, med samt Hemmings Moder, der af Forskrækelse ikke gav Skrig fra sig. —

Alle Gjæsterne søgte Døren for at slippe ud medens enkelte af Tjenestetyendet sprang ud fra Galleriet for at slukke Ilden, der næsten ligesaa hurtig udbrændte, som den antændtes. —

Uden just at vilde det saaledes, fik man her ret den jødiske Fremstilling af Dommedag, hvor den hele Verden gik op i Lyslue. Paven og nogle af Djævlene blev vel lidt brændt, iøvrigt slap de, ligesom i gamle Dage de hellige tre Mænd, her alle uden at blive rørt af Ilden, men Hr Otto Porsfeldt og nogle af de velagtede Riddere bleve især paa deres Fruers Vegne forbitrede paa Gjøglerne, der vilde brænde dem inde her paa Borgen, han lod dem derfor indspærre i et af Taarnene for næste Dag at undersøge Sagen; — en lystig Sviir skulde nu jage Skrækken af Blodet, man samlede sig om de store Borde, der snart flød med Bække og Strømme af Øl og Viin, Hamborger Bremer og vismar Øl skummede mellem Klaret og fine Vine.

Fløi Dørene aabnede sig og nu kom et Tog af Svende, som den gamle *Hinnemand* havde ordnet, og som han selv anførte i det han blæste paa Sølvtrompeten. Svendene slæbte

et mægtig Kar med, hvorover laa et Laag af Papir; formet som en Ballon. Den gamle løftede dette af og nu saae man den lille Hemming, udstaferet, som en Bakkus, med kunstigt Viinløv om Hovedet og med Tyrsusstav i Haanden sidde i en lille Baad der hvilede paa Karret med det kostelige Rostokker-Øl.

Det var en Idee som gjorte Lykke. Alle Damerne trængte sig om ham og loe især over at han var saa styk og saa bange for at vælte, den ene efter den anden puffede til Baaden, medens han skreeg af alle Kræfter, nu kom Borgemesterens Frue, en kraftig Viv, der stødte saaledes til det Hele Skib, saa den lille Bakkus faldt paa Hovedet ud i Øllet og Fartøiet kantrede.

Ganske gjennemblødt trak de ham nu op ved Benene, han var slet ikke fornøiet, før gamle Hinnemann tog ham i sine Arme og bar ham ud af den lystige Gildes Sal. —

Vinens og Øllets Dunster begyndte imidlertid, som mægtige Aander at løse alle Tunge[r] i det den tillige flyttede Forstanden ind i en Skyverden.

„Hvad!" skreeg Palle til Bispen, da denne begyndte at nippe til Bægeret. „Hvad *Beldenak,* jeg troer Du er en Kjærling! Du drikker Intet! Vi har jo kun endnu faaet lidt for Tørsten, ei for Lysten! Drik, saa Du spyer, saa er Du først en ægte Riddersmand!"

Selskabet fulgte *Palles* Exempel og snart var der det deiligste Personale af drukne Folk, man kunde ønske for en Hogarth, nogle med røde, opsvulmede Ansigter og matte Øine, andre dødblege, med sværmeriske Blik. Nogle sang: Kongen sidder i Ribe, han drikker Viin!" andre „Der boede en Konge i Danmark," medens et tredie Partie begyndte paa nogle gudelige Sange til de allerlystigste Melodier, hvilket vi dog ikke maa tilregne Vinens Dunster, men Tidsalderens Vedtægt, alle aandelige Sange qvad man paa de mest vers-

lige Melodier, hver valgte den han syntes bedst om, Luthers Psalme „Kom Hedningers Frelse, blev i hans Tid sjunget paa Melodien Engleskjønne Galathee, og man veed at *Frans* den(s) førstes Gemalinde, sang sin Yndlings Psalme „Forskyd mig ei, o Herre, i Din Vrede, paa een af Modens mest lystige Dandsemelodier. —

Borgemesteren laae alt tilbage i Stolen med foldede Hænder og en Næse som en Viol; han var høitidelig stemt, de klare Taarer trillede ham ned af Kinderne i det han ramsede en latinsk Bøn.

„Du skal ikke græde min Broder!“ sagde Herremanden *Roland*, „Du gjør mig blød om Hjertet! tag Dig en Taar, saa gaaer den over!“

„O! sagde Borgemesteren kjøssede ham midt paa hans brede Næse, „hvilket Sodom og hvilket Gomorra! — Det er en Hjobs Mjøding. Øl skal der drikkes om Bosen [ɔ: Baasen] skal sælges af Koen — so soll mann de horsen Dänen uttretten — Du forstaaer mig nok min Broer! Verdens Begrædelse og Gomorras Forargelse!“

„Det var et sandt Ord!“ sagde Roland, „Viisdommens Straale og sancta Barbara!“ kjærligt omfavnede de nu hverandre og slumrede, som to Elskende ind ved hinandens Bryst. —

„Du feiler! du feiler!“ skreeg Bispen til Otto Porsfeldt, der begge ved Vinens Dunster vare blevne heftige i Striden om Ridderstandens og Geistlighedens Forrettigheder. „Du feiler! ville vi trænge ind i Historien, den verslige, som Geistlige, see vi alletider Kirkens Tjener at staae over Ridderstandens; Præstestammen stod som Rigets mægtige Kolos, hvorom Alt dreiede sig. See vi til Ægypten — længe før *Psamatik* var Præstestanden den herskende! fra Ypperstepræst blev Zetos Konge!“

„Men hvad rage Hedningerne os!“ skreeg Otto.

„See vi til Israels Folk," vedblev Bispen, „var(e) der ikke Ypperstepræsten Landets Fornemste der styrede Alt?"

„Men de vare Jøder!" svarede Otto.

„Jøder," gjentog Bispen, „men just disse ere Rødderne til det store Træ! over disse udgjød Christendommen sine Straaler. Paven er Himlens Statholder, Geistligheden hans Børn, Europa har erkjendt hans Magt, Fyrsterne knæle i Støvet for ham! Læs Pseudo Isidors Decretaler fra det 9de Aarhundrede, da ville I see den geistlige Magts Storhed. Fra Gregor den 7de, have alle Landes Førster erkjendt sig som Vasaller af den pavelige Stol!

„Men de ere gale!" skreeg Otto, „gjør da den sorte Kutte alt! skal den kraftige Riddermand bøie sig for den syngende Klerk! Kun Svaghed er det, som giver efter."

„Svaghed!" svarede Bispen; „var Keiser *Henrik* svag? Var Philip? See Henrik maatte gaae barfodet som en Tigger til Rom og paa sine Knæ betle Naade hos Paven! seer I — —

„Seer I," afbrød *Otto* ham, „hvor Frankerkongen stækkede Pav[e] Clemens. Er der kun Kraft, er Paven og hans hele Slæng, ikke uden skjøre Padehatte! See kun, om Keiser Fredrik den anden, om Paven med sine Nøglesoldater, Pfafkönig og den hele Hob formaaede Noget. Stik ikke Næsen for høit i Sky, Hr Bisp, fordi I skummer Fløden her af Landet, hvis ikke, kunde I let faae det tomme Kar i Hovedet!" og her kastede Otto det halvfyldte Bæger i Bordet, saa Vinen fløi dem i Ansigterne. „I skulde," vedblev han, „kjønt holde Eder til Jorden, det gjorde Eders Faders Skoe, og tjente ærligt deres høie Herrer!"

„Min ringe Fødsel vil I dog ikke lade mig høre!" skreeg *Beldenak* med sittrende blegt Ansigt og lynende Øine. „Min Fader var en ærlig Haandværksmand, som syede Sko, han var en driftig Mand! men hvad gjorte Eders! — ha bi, Hr. Høvidsmand, vi tales ved! ja ved St. Knud, vi tales ved!"

„I Børn!“ sagde Borgemesteren som selv vaagnede op, „er det at skjændes for et Par lumpne Skoe! Moder Maria og St. Joseph giver os nok de vi slide. Kys hinanden, som en Abraham og Eva!“

„Vi tales ved Hr. Høvidsmand!“ vedblev Bispen. „Her er I Herre, her paa Eders Gaard, men Magten er min! mit er Herredømmet over den hele Ø! og den som nægter Paven nægter Gud —“

„Og den som nægter at I er en Stud!“ afbrød Otto, „ham vil jeg skjælde for den største Æsel! God Nat Hr. Bisp!“

Beldenak fnøs af Harme og forlod Salen, men Fru Sophies Moder, som ængsteligt havde hørt til listede sig efter ham; hun kjendte Bispens Magt, og frygtede derfor for sin Svigersøn. „Hr. Bisp!“ sagde hun, „hellige Fader — tilgiv! Den Berusede var sig ikke bevidst — imorgen angrer det ham!“

„Ha, ædle Frue!“ udbrød Beldenak, og hans Vrede syntes i Øieblikket at dæmpes, „reis Eder, staae dog op!“

„Ja, hvis I tilgiver ham! Hvor Vinen gaaer ind gaaer Forstanden ud. Imorgen angrer det ham.“

„Saa troer I det min Frue? svarede *Beldenak*; men min Ære, min Værdighed —! ha!“ foer han op, „jeg skal sye ham Skoe, der nok skal knibe Foden, der vil hovne!“

„Ædle Herre, den Klogeste veed I giver altid efter. Hvad kan Løven for at Musen bider den! Jo større Aand des lettere tilgiver den! Hvor kan en Mand, som *Beldenak*, vredes over hvad en beruset siger ham. Eders ringe Fødsel er just Eders Ære! denne viser just den store Mand, der arbeidede sig i Veiret fra den ringe Hob! Vi see i ham Een, der er udkaaret af de Hellige! De staae ham bi og hjælpe ham til Maalet —!“

„I taler snildt min Frue!“ svarede *Beldenak*; „men ædru Mand skal svare for hvad han siger som drukken! Hvis han gjør Afbigt — vel! jeg glemmer Kjætteren, naar han gjør

Bod i Sæk og Aske!" Derpaa rev han sig løs, kaldte paa sine Svende, der holdt færdige med Hestene, hans Trommeslagere sloge en Hvirvel, og i Galop joge de alle bort over den nedladte Vindelbroe. —

IV

En Deel af de mandhaftige Riddere med deres Fruer maatte overnatte paa Borgen; først høit op ad Dagen skildtes de ad og Hr. Otto, lod sin Hest sadle for med nogle af sine Svende at ledsage dem ud af Skoven, forgjæves søgte han ved Lystighed og Skjemt at forjage den Sky, der altfor tydlig viiste sig paa hans Pande.

„Bispen er forsonlig!" hvidskede den gamle Frue, „et venligt Ord kan udrette meget!" —

„Jeg trygle for den sorte Kutte!" udbrød Otto og greb uvilkaarlig til sit Sværd i det han harmfuld beed sin(e) Læbe til Blod og vilde nu svinge sig paa Hesten, da kom den gamle Hinneman til og fortalte at alle Gjøglerne vare slupne ud af Taarnet, der vare ingen at finde.

„Send strax Folk ud at gribe dem," skreg Otto, „det Djævlepak havde nær sviet Slottet af over os.

„Ja Herre," sagde den Gamle, „hvorfor fik ogsaa det Pak Lov til at komme ind! De kunde hexe, det har de gjort for Folkene dernede. Kunster og Djævelskab forstod de dem paa!" —

Gjæsterne droge nu bort med Otto, medens Hinnemann sendte Folk ud for at gribe Flygtningerne; saasnart han deroppe kom ind i Salen, mødte han begge Fruerne, der fortalte at den lille Hemming var gaaet fra Forstanden, han krympede sig som en Orm, brændte snart som Ild og var igjen snart kold som Iis. —

„Saa har de forgjort ham med skreg Hinneman, „o det djævels Pak! ja faae vi dem fat skal den røde Hane komme til at gale for dem. O Maria, sancta Elisabeth!“ —

De gik alle ind til den Lille, der befandt sig meget ilde efter det kolde Bad i Øllet og den Mængde Slikkerie de først havde proppet ham med.

„O Du hellige,“ sagde den Gamle Mand, det har Gjøglerne gjort fordi vi spærrede dem inde! Der er hexet en Djævel i Barnet!“ —

„O Joseph og Maria!“ raabte begge Qvinderne, „hvad er der at gjøre?“

„Ja, hvad er der at gjøre,“ svarede han, „det er Noget der gaaer over mit Hovede! vi maae have Pater Anton herop at han kan besværge Djævelen i det arme Barn, see hvor han krymper sig, — er det bare ikke en Djævel selv Herskabet har fundet! med Niels Smeds Død gik det ikke saa rigtig til; Maria sanct Elisabeth holde sin Haand over hver Christen!“

Nu kom *Pater Anton,* alvorligt rystede han med Hovedet i det han ogsaa erklærede at Drengen var besat af en Djævel, forgjæves besværgede han nu denne, og overstænkede Drengen med Vievand, medens begge Fruentimmerne og Hinnemann holdt sig i tilbørlig afstand, at de ikke skulde komme i Collission med Dæmonen.

„Han vil ikke vige!“ sagde Pateren, „saa maa vi skride til strængere Midler;“ nu trak han den lille uldne Skjorte Drengen bar, heelt op om Hovedet paa ham, i det han med et Riis gav ham nogle Slag over Ryggen.

Drengen skreeg, Pateren slog endnu ivrigere medens begge Qvinderne sank i Knæ og bad et pater noster.

Endelig sank barnet mat om i Puderne og taug.

„Nu har vi ham!“ skreeg Pateren og rev Skjorten til sig, som han ret pryglede igjennem, eftersom nu Djævelen sad i

denne; Hinnemann greb ogsaa af hellig Iver til sit Sværd og stak dette flere Gange igjennem Skjorten, som nu kastedes ind i Kaminen hvor den blussede op i røde Flammer.

Begge Fruerne gned den lille i Hovedet med Ædikk[e] og stærke Urter til han atter aandede, badede hans Saar og lagde ham i den bløde Seng. —

Vi ville imidlertid følge Svendene, der vare udsendte for at gribe de bortløbne Gjøglere;

Markerne laae bedækkede med Snee og Skovene stode nøgne og sorte. — Vel forsynede med Hagebøsser, Pikker og Stænger droge de fremad langs med Odense Fjord, eftersom de vare komne paa Spor, at Flygtningene skulde have tagen Veien mod *Kjerteminde*. Det var alt over Middag, men endnu vare de dem lige nær.

„Vi finde dem dog ikke!" sagde *Esben* een af Næsbyhoveds flinkeste Jægere. „Det maatte jo være daarlige Hexemestre, dersom de ikke kunde hjælp[e] sig selv ud af denne Knibe!"

Enhver mistænkelig Plet blev undersøgt, selv en stakkels vild Rosenhæk, der afbladret, men med sine røde Hyben stak frem af Sneen, blev sønderhugget af en snild Bondekarl, som erindrede sig, hvorledes Trolde i Eventyr ofte forvandlede sig til Tjørnehække, Siv og deslige, for derved at skuffe deres Forfølgere, der ikke formodede at de sadt der, og altsaa ikke med et Knivstik tvang dem til at antage deres egentlige Skikkelse.

Ethvert Bondehuus de traf paa blev undersøgt; hvis vi kunne kalde disse Huse, efter vort Begreb nu, fandtes der da næsten slet ingen i det hele Land. — Øiet mødte ikke da som nu regelmæssige opreiste Bygninger med hvide Mure og rødmalet Træværk, ingen Frugt og Kjøkkenhave laae bag ved, hvor Humlen voxede vildt hen over Tjørnegjærdet, nei, det var usle Skuur, klinet op af Jord og Leer, hvor en Bakke

tidt udgjorte den inderste Væg. Tænke vi os nu Sneen ud over det med grønsvær tækkede Tag, hvor Bakke og Huus da smæltede sammen, til eet Stykke, hvor kun den blaalige Røg der hvirvlede ud af et Hul, viiste at der var levende Væsener, da see vi Forskjellen mellem vor Tid og hiin. Samojedernes usle Hytter viser os hvorledes den forarmede Bondes Hjem dengang var i Danmark. —

Ind i disse Huler stormede Svendene for at opsøge de bortløbne Gjøglere. Den stakkels, forkuede Bonde stod ydmyg ved Døren og lod Herskabs Tjenere rode omkring derind[e], hvor de kun fandt halvnøgne Børn, jamre af Sult paa Straaleiet, der var fugtigt af det gjennem Væggen indtrængende Sneevand.

Ingen fandt de, Dagen bøiede imod Aften og træt af at søge stræbte de at naae en nær ved Stranden liggende Gaard, hvor der var Krohold. Den var ellers een af de mange gamle Gaarde der paa den Tid laae øde i Danmark, eftersom Eieren selv ikke benyttede den ei heller vilde lade den opbygge. I den store Pest, der 1348, gik over al Verden og kaldtes den sorte Pest, var alle her døde bort og først i sidste Aar havde en gammel Qvinde vovet at tage sig et af Værelserne i Besiddelse, hvor hun holdt Kro for de enkelte Gjæster der kunde forvilde sig her hen. —

Der vilde Svendene udhvile sig, men nede i Engen, her tæt ved, laae endnu en lille Hytte, hvor de saae en Pige ifærd med, ligesom at skjule Noget i Sneen, de gik altsaa først her hen.

Saasnart Pigen saae dem udstødte hun et vildt Skriig og foer ind i Huset.

De saae Sneen skrabet af Jorden og æltet sammen i smaa Bunker, forresten fandt de Intet og gik derfor ind efter hende.

Stuen var lav og aldeles tom; Pigen selv opdagede de i

en Krog, hvor hun tildækkede Noget med en laset Matte; hun gav sig til [at] jamre høit da hun saae dem, rystende vildt med Hovedet, saa det sorte Haar fløi over Ansigtet og det nøgne Bryst.

„Hvad skjuler Du der?“ spurgte Esben.

Pigen taug pludseligt, men forblev i samme Stilling i det hun fæstede sit skarpe Blik paa ham. Een af de andre Svende greb i det samme paa Matten, da skreeg Pigen høit og kastede sig over den.

„Tag hende bort!“ sagde Karlen; „her ligger een af Gjøglerne underneden!“

De vilde rive hende bort, men hun omslyngede Matten og Mennesket derunder, saa de maatte løfte begge i Veiret!

„Moder, Moder!“ skreeg hun og anstrængte al sin Kraft, saa hun tilsidst sank udmattet hen, som i en Besvimelse.

Svendene rev Matten til Side og de saae Liget af en gammel Bondekone, der næsten ikke var andet end Skind og Been.

„Det er en død Kone!“ sagde Svenden, „Pigen troede nok at vi vare Fandens Haandtlangere, der vilde hente hendes Moder!“

Pigen slog atter Øinene op, og da hun saae sig borte fra Liget skreeg hun atter.

„O ti med Din Skraalen! sagde han, „vi ville ikke have det gamle Spøgelse. Har Du ingen Levende her? Den Gamle maa Du nok beholde!“

Hun saae igjen paa ham, og da ingen holdt hende, sadte hun sig igjen ved Liget.

„Er det Din Moder?“ spurgte *Esben*. „Er der ingen uden Dig hos hende? Hvor er den gamle Fatter?

Taus stirrede hun paa ham, sprang nu op, greb hans Haand og sagde med Taare i Øinene: „Er det sandt, jeg maa beholde den gamle Kone? I vil ikke skyde hende? Ikke sætte

hende op i det høie Piletræ og skyde hende som en gammel Gjøg? Puf, paf! — det var et Herremands Skud!"

„Hvad snakker Du derom?" spurgte *Esben* og slap hendes Haand.

„Ja," sagde Pigen, „jeg vil nok fortælle jer det, men saa maa I ikke vaagne hende, for hun er saa træt, saa træt! — Jeg vil ogsaa give Eder hver et Brød, thi vor Herre har givet os Velsignelse nok her paa Jorden! Seer I, hvor hele Marken ligger fuld af Meel! jeg har allerede æltet ti store Brød derude! — Den gamle Moder skal ikke sulte ihjel — nei, hun skal ikke sulte ihjel, skjøndt hun er Gjøgens Kone og jeg den lille Gjøgeunge!"

„Det er et galt Qvindemenneske vi ere komne ind til!," sagde den ene af Svendene, „Lad os heller see at komme til Kroholdet og faae lidt at varme Sjælen med. Vil hun ikke give os Snee at æde, det gale Dyr! — Hvor er den Fatter Du snakker om?"

„Min Fader?" spurgte Pigen, „kjendte Du ham? — O, det er en fæl Historie! seer Du ikke nok det store Piletræ nede ved Stranden? Det var der, Herremanden piskede ham op, og pif! paf! skjød han ham i Hjertet, der laae Gjøgen!"

„Nei, lad os gaae!" sagde *Esben,* „hun er gal, her er intet at fiske!"

„God Nat! god Nat!" sagde hun og fulgte dem til Døren. „Seer I de mange Brød jeg har lavet! Tager jer kun hver et, thi det er fælt at sulte, saa spiser Tarmene alting op derinde, og saa bliver der saa tomt, saa tomt! o, jeg er saa sulten, men Kirsten spiser ikke før gamle Moder vaagner, og jeg faaer lavet mange, mange Vogne fulde af Brød!"

„Ja bag Du kun!," svarede de hende og vandrede ned mod Kroen. —

Det begyndte imidlertid at blæse stærkt, og i Luften sussede det langt borte, som Forbud paa den fjerne Storm,

sorte tunge Skyer, steeg som Bjergmasser op i den blaa frost Luft medens Søen alt reiste Bølger med hvidgraae Skum. —

De stode nu foran den øde Gaard, hvor Ringmuur og Voldgrav udgjorte een Ruin; den ene Længe var ganske nedstyrtet, og paa den anden var flere Steder af Muren falden ind, det halve Tag var borte, Lægter og Speer hang i malerisk Uorden, de gamle Betræk flagrede som et Banner over den stille Grav. Den mellemste Bygning stod endnu i nogenledes Stand, men selv her havde Ræven gravet sig en Hule dybt ind under Muren, hvor han trygt holdt sit Vinterquarteer.

Gjennem en lang Gang hvor de gamle Billeder med Riddere og Fruer, end nu hang, men mugne og sønderrevne flagre[de] i Trækvinden, traadte nu det hele Selskab ind i den store Sal der var belagt med brede Kampestene.

Vertinden, en lille fiirskaaren Qvinde, der saa ud som hun altid sov, bragte snart Ilden til [at] brænde; den var antændt midt paa Gulvet og Røgen hvirvlede høit op om de[t] faldefærdige Galerie og ud af de sønderbrutte Vinduer.

Øllet blev varmet og hver fik sig en god Hjertestyrkning.

„Hvad er det for Folk der boe ovre i Jordhuset?“ spurgte *Esben* Vertinden, der efter flere Spørgsmaal herom, svarede med mindre Pf[l]egma, end hun var vant til.

„O mæn, I kjender sagtens den Historie; I vil kun føle Folk lidt paa Tænderne!“

„Hvor vil I hen!“ sagde *Esben*. „Ingen af os kjende Historie[n]! vi ere fra Næsbyhoved. Sæt jer ned, tag en Slurk med og fortæl os. Pigen mærkede vi nok var gal, og nu den døde Kone — —“

„Den døde Kone!“ afbrød Vertinden, „er den gamle *Ingeborg* død? O hellige Sancta Gertrud! hun er saa mæn sultet ihjel! — ja, ja, det er ikke mere end tre Dage siden jeg gav Pigen en stor Skive Bygbrød, men igaar kunde jeg

ikke — man [kan] ikke føde alle og jeg er en fattig Enke —!"

„Men Historien! Historien?" afbrød *Esben.*

„Ja," sagde hun, „det kan nu til Kyndelsmesse være fem Aar siden, der var et stort Kalads der oppe paa den nye Gaard, hvor der var saamange store Herre! Lysene skinnede gjennem Vinduerne her over til mig, ligesom det var Solens Straaler. Nu snakkede de da om et og nu snakkede de om et andet, men tilsidst saa gjorte de Veddemaal om et stort Oxehoved Mjød, som den skulde have, der før Aftenklokken ringede, kunde skyde det største Stykke Fuglevildt. Saa foer de da afsted! hui, hui! over Stok og Steen, og skjød og skjød! men Herremanden selv, kunde ikke ramme noget, og saa blev han suur i Huen! — han havde vel ogsaa en lille Taar — —!"

„Nu gjætter jeg Resten!" sagde Esben.

„Ja, hun er let at gjette; men saadan er det jo nu engang i Verden. Klokkerne ringede alt og de skulde Hjem. Hr *Povel* var vreed som Fanden, naar det ringer ved Julen. Ganske ene kom han ridende hernede ved Stranden og vilde hjem; da kom den stakkels *Christen* Bonde hjem fra sit Arbeide: „Vil Du staae Din Hund!" sagde Hr *Povel* til ham. *Christen* turde ikke røre sig af Stedet. „Kryb mig op i det Træ!" og da han saa var der oppe, puf! skjød Herremanden og Christen drattede ned. Nu kaldte han af de Andre og spurgte dem om nogen havde skudt saa stor en Gjøg som han. Det lode de da nok være! og Hr *Povel* fik Æren og sin Tønde Mjød. Men Christens Datter løb det om i Hovedet, og Moderen gik og krøb sammen, som et frossent Æble!"

En Banken paa Døren afbrød dem, den gik op og den lille Hemmings Moder traadte ind.

„God aften alle sammen!" sagde hun og saae sig rundt om, i det hun troede at træffe de andre af hendes Venner

her. „Er her ikke kommen to Mænd med en Kone og nogle Børn!“ spurgte hun, og saae lidt ængstelig paa de mange halv væbnede Mænd.

„Nei, her har ingen været!“ sagde Vertinden.

„Naa saa!“ svarede Ane og vilde trække sig bort, „saa faar jeg søge videre! Vi faae ellers et slemt Veir til Natten!“

Hun vilde gaae, men een af Svendene, som havde kjendt hende, sprang op, greb hende i Armen og sagde: „stop! Du bliver her! — Seer I, sagde hun [ɔ: han] til de andre! „det var hende, der vilde være Guds Moder! Hvor er Gjøglerne, din Hex?“

Jesu Maria!“ raabte Ane, i det alle Svendene flokkede sig om hende og grebe til deres Hellebarder „Hvad Ondt har jeg gjort! O Lad mig gaae for hvad jeg er! — jeg er uskyldig! hvad ville I mig!“

Deres Villie fik hun snart at vide, tillige med den Ordre de havde fra Høvidsmanden, ihast bandt de hendes Hænder og førte hende ind i Kredsen mellem sig. —

Stormen steeg imidlertid mere og mere, det knagede og bragede i den hele Bygning, Lægter og Spær blev kastet langt ud paa Marken, enkelte Mure styrtede ind i den halv indfaldne Sidelænge, det gamle Træ Gallerie i Salen, bevægede sig over dem, Vinden peeb skarpt ind igjennem Sprækkerne medens Søens Bruens [ɔ: Brusen] i dybe, udholdende Orgeltoner klang som Bas til det vilde Phantasiestykke.

Det var ei [at] tænke paa, denne Nat at vende tilbage til Næsbyhoved; Ilden blev derfor gjort større, ihvor meget Vertinden bad om ganske at slukke den, thi enkelte Vindstød jog de røde Gnister med Røgen høit op under Bjelkerne. De beskyldte alle den stakkels Ane for at hun og hendes Kammerater havde bevirket det onde Veir.

„Ja,“ sagde Vertinden til hende, „dersom Huset styrter

sammen over [os] og slaaer os alle sammen ihjel, saa skal Du blive brændt — ja, om jeg endogsaa selv skal bære den første Brand til Baalet. Din lede Hex!"

Først hen imod Daggry lagde Uveiret sig, de lavede sig derfor til at vende tilbage, i det de opgav at finde flere [end] denne ene af Gjøglerne.

Da [de] vare komne udenfor med Ane, som Hænderne vare bundne paa, viiste sig en ny Scene. Det stormede vel ikke længer, men Søen gik stærkt, den havde opkastet store Iismasser paa Strandbreden, og Bølgerne brødes skumhvide mod et Vrag der var dreven ind i Fjorden. Tømmer og Planker drev paa Søen og store Kister og Skrin laae opkastede paa Strandbreden. — En mængde Karle til Hest med vægtige Knipler bevogtede Kysten, medens andre samlede det opskyllede Gods.

Det var Biskoppens Folk, han tilegnede [sig] Strandingsgodset hvorfor disse ved enhver Storm bevogtede Kysterne ræddede Godset og gav vel ogsaa den Strandede en lille Velkomst med deres Knippel, saa han glemte sin Nød og denne Verdens Jammer.

Midt under Arbeidet nærmede sig en høi, bredskuldret Karl i Sømandsdragt og stor Hætte nede om det blege, stolte Ansigt!

Ane udstødte et Skrig da hun saae ham: Clemen! Clemen!" men den Fremmede var alt i en dyb Samtale med Strandfogederne. Svendene fra Næsbyhoved, som af Frygt for disse ikke turde tage Deel i Byttet, eftersom de ogsaa i Magt vare dem overlegne, drev hende afsted og saaledes kom de hen ad Formiddagen hjem til Slottet, hvor ingen af de andre Udsendte havde været saa hældige som de; Anne skulde altsaa undgjælde for alle Gjøglerne. Vandprøven blev naturligviis ikke glemt; Skjæbnen vilde det, hun flød ovenpaa.

Men, hvorfor vidløftig fortælle, hvad enhver kan tænke sig, at hun forvaredes i [et] Hul, mørkere end Alladins Fængsel, at hun med Fortvivlelsens Mod søgte at tale sin Sag; alt var forgjæves: „O Clemen, Clemen, var Du her!“ sukkede hun. „O hellige Jomfrue forbarm Dig over mig.

Fortvivlet kastede hun sig paa det fugtige Gulv; Vanvid bruuste igjennem hendes Hjerne; Høvidsmanden havde dømt, Baalet var hendes Bestemmelse; een af de følgende Dage skulde den fuldbyrdes, hvorfor de alt gjorte Tilberedelserne.

Aldrig havde Livet forekommet hende saa smukt, aldrig havde hun saaledes tænkt over Døden, som nu. Brændt som Hex, tænkte hun sig hovedkulds nedstyrtet i Helvede, at vade i brændende Svovl. Livet, selv i et Fængsel, forekom hende nu et Himmerige. Her kunde hun dog, gjennem det gittrede Hul see en Strimmel af Guds blaae Himmel. Her kunde hun høre de Levendes Færdsel udenfor, og dog haabe engang at komme ud, blot at see et grønt Træ, høre en Fugl qviddre, og varme sig i Solens Straaler; men brænde levende, beskyldt som Hex, det var saa skrækkeligt.

Dagen kom, det var en deilig Vintermorgen; noget borte fra Slottet skulde Hexen brændes. Den hele Scene havde noget malerisk deiligt, kun maatte man ikke tænke sig det Græsselige der skulde skee.

Bagved laae den mørke Grannskov som hist og her spættedes ved et Bøgetræs brune Løv. Slottet løftede sig høit op over Skovenes Toppe og saae ud over den solbelyste Vinteregn, der begrændsedes af den mørkeblaae Strand.

Midt paa Marken var gravet en dyb Hule, og ovenfor denne reiste sig Baalet.

En utallig Skare var lokket der ud fra Byen, Mænd og Qvinder flokkede sig med Bønder og pjaltede Børn. Man

skulde troe de vare forsamlede til et lystigt Skuespil, en saadan Livlighed og Glæde, herskede der hos dem allesammen.

Her stod en velhavende Borgermand i Graaværks Kaabe og guldbroderet Hue med Plumager, hans ædle Hustru ligesaa pyntet og stiv med Halskrave og Bonet, holdt ham ved Haanden, nu kom en anden Borger til, og Samtalen begyndte.

„Ei God Dag! God Dag! skal vi træffes her!"

„Ja," svarede han, „Konen og Pigerne plagede mig saa jeg maatte ud at see det Spectakkel, og man maa gjøre noget for Huusfred!"

O, han vil saa mæn ligesaa gjerne see det som vi andre! han har været vaagen siden Klokken 3 i Nat og snakket om det. Det gaaer ogsaa saa sjeldent paa, at man seer det Syn! min gamle Moder har seet fire Hexe brænde, jeg har ikke seet mere end een Eneste og det var en gammel Een, denne skal jo være et ganske ungt Menneske, hun døer vel ikke saa let? thi der er ingen Ting ved det, naar de døe før de komme der op!"

Her begyndte en Mumlen af Mængden. „Hexen kommer!" En Klynge af Qvinder og Børn stode nærmest Baalet, de trængte mere og mere frem, skjøndt der gik Karle og smældede dem over Benene med store Pidske.

„Jeg vil frem!" skreeg en Qvindestemme, og man saae Magdelene, Anes Moder, trænge sig foran de andre. „Det er mit Barn den røde Hane skal gale for, men lad den gale, om jeg saa selv skal puste til Ilden.

„O hellige Maria!" sagde en gammel Kone, der vendte Øinene i Hovedet for at komme til at græde, „er det dig Magdelene? o Din Stakkel! Du har kun en daarlig Glæde af Dit Barn!"

„Ja," sagde *Magdelene* med skjærende Tænder, „det vidste jeg nok blev Lønnen og Takken for alt det Gode jeg

har gjort hende! Det er Enden paa Legen! men som hun reder, kan hun ligge, det elendige Dyr!"

„Jeg holder ikke ud at see det!" sagde næsten alle Fruentimmerne i det de bestandigt trængte sig nærmere Baalet.

Nu nærmede Toget sig. *Ane* sad bagbunden paa en ussel Hest, som en Bøddelknegt førte; hun var dødbleg, men Dødsfrygten gjorte hende skjønnere. Øinene brændte med en usædvanlig Ild, og ubeskribeligt var det Udtryk der laae i disse, det Blik hun kastede ud paa Mængden, paa Egnen og alt omkring sig.

„Farvel mit Barn!" raabte med brudt Stemme en

NOTER OG HENVISNINGER

(Romertallene henviser til 2. Udg. af Andersens samlede Værker. Agnete: Agnete og Havmanden. 1834. A.U.: Tage Høeg: H. C. Andersens Ungdom. Baden: Smaa Afhandlinger og Bemærkninger. Brix: H. C. Andersen og hans Eventyr. D.g.F.: Danmarks gamle Folkeviser. L.B.: H. C. Andersens Levnedsbog. O.B.H.: Holbeck: Odense Bys Historie. Riegels: Smaa historiske Skrifter I—III. U.F.: H. C. Andersen: Ungdoms Forsøg. V.S.O.: Videnskabernes Selskabs Ordbog.)

S. 21. *Sorøe Gang.* jf. A.U. S. 85.

S. 23. *Slagelse.* Andersens Oplysninger om Slagelses Oprindelse og Byens ældste Historie synes at bygge paa Oplysninger af Overlærer, senere Rektor, Qvistgaard, der var den eneste af Lærerne, han stod i venskabeligt Forhold til uden for Undervisningen. Qvistgaard fortæller i Slagelse Skoles Program for 1831 om Slag, der skal have været Absalons Oldefader. Angaaende Vandforholdene ved Slagelse kan det bemærkes, at allerede Rektor Rhud, Slagelses første Historiker, og efter ham Qvistgaard var tilbøjelig til at aflede Endelsen af „Sø" (skal være -løse). „Ved Rosted" — skriver Qvistgaard S. 4 — „har der været Vandmølle, og derfra til Slagelse har man kunnet seile med Baade". Arent Berntsen meddeler i Danmarckis og Norgis Fructbar Herlighed (S. 34), at der paa en halv Mil nær ikke er Indsejling til Slagelse. Pontoppidans Danske Atlas har Historien om Slag (III,17), og det bemærkes, at Borgerne fordum kunde tage deres Varer fra Skibsholm, en Ladeplads een Mil fra Byen. If. Meddelelse fra Danmarks geologiske Undersøgelse er det ganske udelukket, at man i det 13. Aarhundrede har kunnet sejle til Slagelse-Egnen i salt Vand. At man med Datidens smaa Fartøjer har kunnet benytte Aaerne, er derimod muligt.

S. 24. *Hellig Anders' Kors.* Pontoppidan fortæller i Danske Atlas (III,23) om Trækrucifikset, „hvis Underholdning de næst liggende Bønder ikke tør forsømme, siden der eengang kom Sygdom blant deres Creature, som de tilskreve bemeldte Crucifixes Forfald". Om Andersens Vandringer til Hvilehøj se LB S. 88.

S. 30. *Matte.* Gammeldags og dialektisk Form, som Andersen ogsaa senere brugte.

S. 30. *Abelino,* et Røver-Skuespil (1793) af den tyske Forfatter Zschokke (1771—1848). I samme Genre havde Andersen skrevet sine Tragedier, særlig „Røverne i Vissenberg".

S. 32. *Stykkeh[ed].* Muligt skal der læses: Stykkels[e].

S. 33. *Skarlagens Prædiken.* Folkeetymologisk Omdannelse af „Sparlagens Prædiken". Sparlagen = Sengeomhæng, altsaa: Gardinprædiken.

S. 33. *Skruebændler.* V. S. O. omtaler Skruebaand: en Slags linnede stærke Baand af særegen Vævning. Ordet forekommer ligesom *krigede* (= indskaaret ved Ørene) og *Kruser* (= Folder, Rynker) i Pontoppidans Beskrivelse af Fynboernes Klædedragt i Danske Atlas (III,397 & 398). Andersen har saaledes uden Tvivl taget alle tre Ord derfra.

S. 34. *Balders Død.* Hverken dette eller de følgende Citater findes i H. C. Andersens Poesibog. „*lød*", Ewald har „adlød".

S. 35. *min lille Søren.* „Gjenfærdet" har følgende Skildring fra Christian den Fjerdes Kroning: paa Amagertorv ved Øster- og Kjødmagergade var opreist en Æreport med en Kjæmpe paa hver Hjørne, som bukkede nok saa naturlig, da Kongen kom derigjennem og en lille Dreng i Engleklæder med en Snoer i Ryggen, blev hisset ned og satte en Krone paa hans Hovede. (U.F. S. 28.)

S. 38. ik[ke]. Papiret makuleret.

S. 39. Ved Slutningen af Kapitel VI og Begyndelsen af Kapitel VII er der syet et Stykke Papir over den oprindelige Tekst. Det drejer sig om 8 til 10 Linjer.

S. 39. *Bødelen.* Hans smaa grønne Vampyrøjne minder om Andersens Opfattelse af Meislings Øjne som grønne, jf. LB S. 123. „Vampyr" var en meislingsk Glose, sml. at han kaldte Andersen for „Schackspear med Vampyr-Øinene" (LB S. 90). I „Fodrejsen" optræder Meisling som Fanden selv (jf. A.U. S. 137).

S. 42. *nares* ɔ: narres = spøger.

S. 45. *O Gud* etc. sml. A.U. S. 81 om denne Udtalelses Betydning for Forstaaelsen af Andersens religiøse Udvikling.

S. 46. *Maler.* Besøget hos Maleren er formodentlig bygget over Oplevelser i Slagelse, jf. A.U. S. 87.

S. 46. *Da det varede* etc. Situationen er karakteristisk for Andersens sentimentale Opfattelse af Børn. (A.U. S. 62.)

S. 48. *Gud dennem tilgive.* Slutningsverset af Visen om Axel og Valborg D.g.F. Nr. 475. Brugt af Oehlenschläger som Motto foran hans Skuespil.

S. 49. Citatet af Boie havde Andersen allerede anvendt over første Kapitel af „Gjenfærdet".

S. 51. *Grinen.* Herefter staar overstreget: „imorgen er du min, god Nat".

S. 52. *da han hen paa.* „da" staar paa et afrevet Stykke Papir.

S. 54. *Knuden.* Knude = Vanskelighed, her vel: den uforklarlige Aarsag.

S. 55. *som her.* „her" er skrevet to Gange.

S. 55. *en lang mager Skabning.* Skildringen af Meta minder om Skildringen af Stine i „Gjenfærdet" (U.F. S. 11; sml. A.U. S. 42).

S. 57. *Der dandse fire.* D.g.F. Nr. 47 Fig = Attraa, Iver.

S. 57. *Lille Kirsten.* Samme Navn har den afsindige Pige i „Christian den Andens Dverg" (S. 104). I „Agnete" er liden Kirsten en lille Pige, der passer Bondens Faar; hun bliver i en Alder af 16 Aar gift med den gamle Ridder Laale og faar med ham Sønnen Junker Aage (S. 57 & 89; XI, 502 & 517). Navnet, der er meget hyppigt i Folkeviserne, bruges endvidere i Andersens kendte Operatekst.

S. 61. *Barndommen.* Indledningsafsnittet om Barndommens Betydning minder en Del om de Anskuelser, Heine havde fremsat i „Die Harzreise", en Bog, der betød meget for Andersen i de unge Aar.

S. 62. [*foran*]*drer.* Hul i Papiret.

S. 62. *Tone-Hjeroglypher.* Dette mærkelige Udtryk forekommer ogsaa i Andersens „Skyggebilleder" (VIII,43). Det er baseret paa den romantiske Tankegang, at de forskellige Kunstarter — her særlig Musik og Poesi — havde samme Formaal og kun forskellige Virkemidler, altsaa var en Enhed.

S. 64. *den gamle Soldat.* I „Skyggebilleder" forekommer en lignende Skildring af en gammel, fattig Mands Optræden under den katolske Gudstjeneste (VIII,88), sml. A.U. S. 259.

S. 65. *slide og slæbe.* Samme Udtryk bruger Vaskerkonen i „Hun duede ikke". Til Grund for begge Replikker ligger formodentlig en Erindring om, hvad Andersen har hørt sin Moder sige.

S. 66. *Nonne fra Dalum.* jf. Anm. til S. 68.

S. 66. *50 Drabanter.* Riegels aftrykker Christian den Andens Love, efter hvis 4. Kapitel Bisperne kun maatte færdes med 12—14 Karle.

S. 68. *Hvidtfeld.* I Excerpterne efter Baden har Andersen optegnet, at Nonneklostret ved Dalum sikkert var et Bordel, og anfører, at Huitfeldt fortæller om Vidunderet med Kokken, Bryggerkarlen

og Kældersvenden. Han ved det altsaa ikke „af Hvidtfeld" men „af Baden". Motivet er gentaget i „Agnete" (S. 94; XI,520), hvor det fortælles, at de Dalum Nonner var saa gæstfri, at de gerne modtog Besøg af Herremændene, skønt i saa Fald Munkene fra Odense maatte gaa den lange Vej forgæves.

S. 68. *kom nemlig.* Herefter overstreget: til Sengs og da de stode op — vare de Doubletter! Det gik for et Vidunder.

S. 69. *hellige Lazarus.* Replikken genfindes i „Kun en Spillemand". Sandsynligvis har Andersens Farfader, som var sindssyg, brugt disse Ord over for ham.

S. 70. *Det var ungen Svegder.* D.g.F. Nr. 70.

S. 72. *Vi maa her — Verden uden for sig.* Hele dette Afsnit beror paa Afskrift efter Baden, samlet sammen af de forskellige Bind (særlig Smaa Afhandlinger I,24).

S. 72. *Slagterne.* jf. „Agnete", hvor Gerdrud siger:

Ih! det er Hintze Slagter tør jeg vædde!
Nu faae vi Nyt at høre; det var herligt.
(S. 5; XI,470.)

S. 73. *den Kale.* Andersens Fodnote: den Kolde ɔ: Koldfeber.

S. 73. *Stude.* Excerpt efter Baden: Cleresiets Sædelighed.

S. 73. *Melske.* Blandingsdrik af Øl eller Vin og Mjød. Ordet bruges i „Agnete" S. 45 (XI,495).

S. 74. *Hr. Oluf.* D.g.F. Nr. 47.

S. 77. *Part deraf.* Herefter overstreget en Samtale, hvori Manden og Konen aftaler et Møde i Gripsvad Kro. Denne ligger paa Landevejen Odense—Middelfart, en lille Mil Vest for Vissenbjerg.

S. 77. *Smeden.* Med Smeden har Andersen sikkert tænkt paa sin Far. Denne vaagnede en Morgen med en Rift i Armen, som Moderen og Nabokonen mente var tilføjet ham af Djævlen, fordi han

ikke troede paa ham. Smedens Død er en videre Udførelse af dette Motiv.

S. 77. *sine smaae.* Herefter overstreget: underlig matte Øine men.

S. 79. *evige Naade.* Medens Hovedmanuskriptet bestaar af gulligt Papir, følger herefter ni blaalige Blade, som aabenbart er syet ind i det oprindelige Hæfte. Dette har foranlediget et Par Gentagelser, som her er udeladt, jf. A.U. S. 276.

S. 79. *Hemming.* Her og endnu et Par Steder staar „Clemen", som i det blaalige Manuskriptbrudstykke var det oprindelige Navn og ellers er rettet, jf. A.U. S. 298 og 300.

S. 79. *en vild Tyr.* „Bruden fra Lammermoor" indeholder en lignende Situation (A.U. S. 314).

S. 80. *Spillemandens Kone.* Oprindelig har Andersen skrevet „den kloge Kone fra Vissenberg". En Række Rettelser i det følgende viser, at han først senere har opgivet at bruge denne Person, saaledes er f. Eks. Ordene „min Mand blæser Sækkepibe" senere indføjet. Vissenbjerg-Egnen, den mest „romantiske" i Nærheden af Odense, var Skuepladsen for „Røverne i Vissenberg". (sml. endvidere Note til S. 77).

S. 81. *Veien til.* Herefter overstreget: den „Noas Due", et Krosted ikke langt fra.

S. 82. *Dannebrogen.* En overstreget Bemærkning viser, at Udgangspunktet for Samtalen var Ditmarskerslaget Aar 1500.

S. 82. *Rønover.* Rønnoverne paa Hvidkilde var Biskoppens bitre Fjender. Andersen besøgte Hvidkilde d. 4. Aug. 1830. (Brix S. 33.)

S. 85. *Næsbyhoved.* Den følgende Skildring er bygget over Vedel Simonsen: „Borgruinerne" (Næsbyhoved) S. 15, 17, 32, 34. jf. O.B.H. S. 27, 28.

S. 85. *Odins Ey.* Dette er Snorres Etymologi, som endnu Vedel Simonsen sluttede sig til (jf. O.B.H. S. 16).

S. 86. *Fyhn.* Denne Udtydning af Navnet „Fyn" var Andersen meget glad for, og han omtaler den flere Gange i Begyndelsen af Tre-

diverne, saaledes i Digtet „Fyen" og i det ældste Manuskript til „Spanierne i Odense".

S. 86. *Odin.* Historien om Odin-se forekommer ogsaa i „Spanierne i Odense". Den er ment som en Spøg.

S. 87. *det høie Taarn og de fire mindre.* Paa den Tid, da Romanen foregaar, havde St. Knud overhovedet intet Taarn. Andersen tænker paa det høie Spir med de fire Smaaspir i Hjørnerne af Taarnet, som blev rejst efter 1558 og 1783—85 blev erstattet af det nuværende Spir (jf. O.B.H. S. 508—9).

S. 87. *det Hele.* Herefter er paabegyndt et overstreget Afsnit, der foregaar i Borgens Køkken ligesom Begyndelsen af anden Del af „Agnete".

S. 89. *Midt paa Gulvet.* Her begynder Hovedmanuskriptet igen, jf. Anm. til S. 79.

S. 90. *Bonet.* Baret for Kvinder. Som Hovedbeklædning for Præster er den nævnt af Baden III,119; jf. Dagligt Liv i Norden (4. Udg.) IV,133.

S. 90. *Siloh.* Silo er den By i Efraim, hvor Israelitternes Hovedhelligdom stod til Elis Tid.

S. 90. *afbrød ham Peder Palle.* Opr. har Andersen skrevet: afbrød Peder Palle ham.

S. 90. *den jydske Khræn.* Historien gentages i „Agnete" S. 95 (XI,521).

S. 91. *Hinze.* Navnet findes ikke i Engelstofts Fortegnelse over Magistratspersoner i Odense; men en Mand af dette Navn var Lærer for Christian den Anden. Navnet bruges ogsaa i „Agnete". Pontoppidan nævner det og „Hinnemand" som ældgamle originale fynske Navne. (Danske Atlas III S. 399.)

S. 91. *Bitzere.* Oplysning om disse havde Andersen fundet i „Nye danske Magazin" I,311 og i Vedel Simonsens Excerpter. Ordet bruges atter i „Agnete" S. 98 (XI,523).

S. 92. *Dorthe Engelbrethsdaatter.* Det følgende er taget fra Rahbek & Nyerup: Den danske Digtekunsts Middelalder (1805) I,323.

S. 94. *de hellige tre Mænd*: Sadrak, Mesak og Abed-Nego, der ifølge Daniels Bog Kap. 3 blev kastet i Ovnen, fordi de ikke vilde tilbede Nebukadnezars Afgudsbillede, men kom uskadt ud igen.

S. 96. *Bosen*. Andersen har først skrevet: Koen sk[al sælges af Bosen], men har i sidste Øjeblik forbedret Vittigheden.

S. 96. *so soll mann*. I en Omtale af, at de tyske Købmænd snød den danske Befolkning, anfører Riegels, at de sagde: Soe soll man the hoessen Denen utrechen. (I,62.)

S. 96. *Du feiler*. Striden mellem Bispen og Otto Porsfeld er historisk. Porsfeld blev dræbt af Bispens Folk 1504.

S. 97. *Pfafkönig*: von Pfaffen erhobener, von ihnen beherrschter König (Grimm).

S. 99. *Læbe til*. Ordene er skrevet to Gange.

S. 101. *ikke*!" Tegnene er i Manuskriptet anbragt efter „sagde".

S. 103. *Matte*. sml. Anm. til S. 30.

S. 104. *laae*. Ordet er skrevet to Gange.

S. 105. *den øde Gaard*. Den følgende Skildring ligner Beskrivelsen af Holmegaard i „Agnete" S. 3 (XI,469); her holdes ogsaa Herberg.

S. 106. *skudt saa stor en Gjøg*. Historien gentages som et Led af Handlingen i „Agnete" S. 134—35 (XI,546), jf. A.U. S. 293.

S. 108. *Det var Biskoppens Folk*. Riegels fortæller, at Christian den Anden ved Stranden lod oprejse Galger, hvori de blev hængt, der havde behandlet skibbrudne „uskikkeligen" (I,63). Motivet gentages i „Agnete":

> Dog ak! hvad faaer man vel? Det hele Gods
> Tilhører Bispen, og han passer paa.
> Jeg tænker, vi har snart hans Folk herude!
> (S. 44; XI,494.)

Sml. endvidere „Bispen paa Børglum og hans Frænde".

TAGE HØEG